

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ שלח ♦

מאמדים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זֶהר הַקְּדוֹשׁ הַמְּבֹאֵר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טז על כל אחד מוטל
לגלות חלקו בתורה
מילוא חדות"א – מילין יקרין

יב קברי אבות
נצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א טעם לאמירת ה' שפתי
תפתח טרם התפילה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

דברי בינה | ג' מסיתים מעבודת השם יתברך - תאונות הגוף חסר האמונה והגאון
לקוטי הלכות | מחסרי אמונה ושקועים בתאונות ממון נקראים 'מרגלים' .. א
אש קדש | גם בעת שאינו רואה פתח הצלה לישועתו יתחזק באמונתו ובטחונו א
מבשר טוב | היאוש וחסר האמונה בכחותיו הוא משרש חטא המרגלים .. א
פתוחי חותם | הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתקנים: ישמר עיניו .. ב
צדקת הצדיק | כח העזות וחסד דקדושה - 'היא תצלה' ב
מבשר צדק | כאשר נהנה מטעם מאכל או מתאנה לדבר גשמי ידע שהטעם וההנאה היא מכח הניצוץ קדוש שבו ובכך יעלהו ב
לקוטי שיחות | 'חקים' 'עדות' ו'משפטים' - קבלת עלו יתברך, קיום אות הברית שפרת הקב"ה עם ישראל, הנהגה בדרך ישרה ג
בת עין | מצות ציצית רומזת שעל ידי לב נשבר ונדפה נשפע מלמעלה אור וחיית ג
אמונת ישראל | מצות התכלת בציצית מרמזת שיש לראות התכלית הנרצה לפניו יתברך מכל הדברים ולהפיר שהכל בא ג
קדשת לוי | צריך לזכר שכל תנועותיו עושים רשם למעלה ושה' משגיח עליו בכל דרכיו ד
חיים וחסד | הדבוק בבורא יתברך ביכולתו לעבדו אף בשתיקה ודומיה ... ד
אור הגנוז לצדיקים | האדם נקרא בצלם כל העולמות - שמהם נכר אלקותו וגדלתו יתברך ד
חדושי הרי"מ | חשיבות למוד הזהר של פרשתנו ה
דברי אמת | עקר הנמים הם הנמים שעובדים בהם את ה' באהבה ה
שפת אמת | אם יהיה לנו תשוקה אמתית לשוב בתשובה ימהר הבורא יתברך גאלתנו קדם זמנה ה
שפת אמת | אין למאס בגייעות הרבות העוברות עלינו בעוה"ז כי כל קיום נפשותינו הוא תקון והקסתר ה
אור ישראל | על ידי עשיית מצוה נראה אור גדול על האדם וכן חלילה להפך ה שארית מנחם | אין לאדם לבדק איך נראה בעיני אחרים ה
שם משמואל | הכל תלוי בקדושת ושמירת העינים ה
שפתי צדיקים | לא להרהר בשום אפן אחרי הוראת רבו ה
שמועת יצחק | הרבי מועיל למי שבעצמו עוסק ביראת שמים וחסידות ה
בת עין | העלאת בחינת הגשמיית ה
בית אהרן | כל שבת ומועד הוא זמן קדש שלא יהיה מעולם ויש להתחדש על ידו ה

מעטה נפתלי | מענה רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א לאדם שחפץ להביא עצמו קדם התפלה לבטול ה
מחשבת נחום | התחזקות על ידי ענוה ו
מאור ושמע | הר"ז זיע"א מיד בקומו בבקר היה מעתיר ברכות על עם ישראל ו
אור לשמים | כשנעזר משנתו מיד ירגיל עצמו ליראה מפני השם יתברך ... ו
עמק התפלה | התקדשות ראשית המחשבה בקומו ממסתו בבקר היא תועלת לתפלה ו
הנהגות ואזהרות | לא לשוחח משעה שקם ממסתו עד שעה אחת אחר התפלה ו
צעטיל קטן | כאלם לא יפתח פיו - אפלו קדם התפלה ו
דברי יצחק | על ידי דבור קדם תפלת שחרית דוחים היראה בינים ו
אגרת הקדש | הלא מאז מזהרים המה מפי לא לדבר דברים בטלים - בפרט קדם התפלה ובשעת התפלה ו
מנחם ציון | אם מטריד עצמו עצמו בדבורים של מה בכך קדם התפלה אין המחין יכולין להתעצם ולהפיל באור פני מלך פני ו
שיחות קדש | מסירות נפש לא לדבר קדם התפלה ו
אוצר דברי רבנו | מעשה בהרה"ק בעל התורת חיים זיע"א ז
קרנן אהרן | שליחת המרגלים על ידי משה לשם שמים ולא לשם אריכות ימיו ז
נמוקי שמואל | יהושע נטל את השקר של עשרת המרגלים ז
יש מאין | בגלל ענותנותו של משה נוספה אות י' ליהושע ז
בנין דוד | מצאו המרגלים חסרונות בארץ ישראל לפי שזה אשר חפשו .. ז
זכרון אהרן | טענת אמות העולם 'מבלי' זכרת ה' מאחר שנגאלו ישראל ממצרים אף שלא היו ראויים ח
ויאמר שאול | נמנע משה רבנו להזכיר מדת 'אמת' כדי שלא תקטרג ... ח
גבעת פנחס | שליטת הציצר הרע בישראל לפי ששמעו הדברות מפי משה רבנו ח
דברי אברהם | גדל עגש המרגלים על שהחטיאו את הרבים ח
דרושים ופרושים | הגזרה שנגזרה במדת הרחמים ח
נפש יהודה | הוכחת הפסוק שאסור עבודה זרה נאמרה לכל ישראל ולא רק למשה בלחוד ט
מעשי צדיקים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים
 הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים
 את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת שלח

רמז סמיכות הפרשיות

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זי"ע
ג' מסיתים מעבודת השם יתברך -
תאוות הגוף חסר האמונה והגאון

ענין סדר הפרשיות - בהעלתך, שלח, קרח, והוא על דרך שכתוב בחוכת הלכות הקדוש, ד"ש ג' מיני מסיתים באדם, שעושים לו התבטלות בעבודת השם יתברך.

האחר, מחמת שהאדם אינו רוצה ללכת שום דרך, ולזוז עצמו לשום דבר - רק למה שיהיה לו תועלת בגוף.

והאחר, הוא מה שהאדם אינו בוטח בחסדי השם יתברך, שבודאי השם יתברך הוא אב הרחמן, וחושש בטובתו יותר מאתנו, שאין לנו שכל [לידע] מה שהוא לטובתנו. וזה הוא חסרון בטחון.

טעם לאמירת ה' שפתי תפתח טרם התפלה

ומפני זה אנו אומרים קדם התפלה ה' שפתי תפתח, שבאמת זה הוא גם כן העזה גדולה, להתפלל לפני השם יתברך על זה או על זה - שמראה כאלו אנו מורין אותו חס ושלום טובתנו. ולכן אנו אומרים מקדם ה' שפתי תפתח, להראות שבאמת אין אנו יודעים מה להתפלל - רק ה' שפתי תפתח.

והאחר, הוא מה שהאדם חושב עצמו, שהוא ראוי לכל המעלות וגדלות שבעולם.

הרמז בסדר הפרשיות

וזה הוא רמז בסדר הפרשיות: בפרשת בהעלתך, היה חטא המתאוננים, שהוא על הנאת הגוף, שאמרו כמה נתלבטנו בדרך, שהוא תועלת הגוף. ואמרו 'מי יאכלנו בשׁר'.

ופרשת שלח היא, שהיה בשליחות המרגלים, חסרון הבטחון בהשם יתברך. שבודאי הוא חושש לטובתנו, וצריכים לבטח בו. וכמו שבאמת אמר כלב 'עלה נעלה וירשנו אתה', ואין אתם צריכין לדאג כלל וכלל.

והמניעה הג' - מרמזת פרשת קרח. שקרח ראה מעלתו, וחשב בלבבו שהוא ראוי לכל המעלות - שזה גרם לו כל המחלוקת:

חטא המרגלים בענין האמונה

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זי"ע

מחסרי אמונה ושקועים בתאוות ממון
נקראים 'מרגלים'

כל אלו המשקעים בתאוות ממון נקראים 'מרגלים', כי נוסעים תמיד למרחקים, ומרגלים ומשוטטים בכל הארץ בשביל ממון, ואינם מאמינים בה' יתברך שיוכל להזמין להם פונקטם במקומם בלי טרחה.

כמו המרגלים שלא האמינו בה' יתברך שיתן להם ארץ ישראל שהוא מקור הברכות בלא דרך הטבע כלל, ואמרו שרוצים דוקא לרגל את הארץ לכבש ארץ ישראל מקור הברכה על פי דרך הטבע כמו שאר העובדי כוכבים ששולחין מרגלים למקומות שרוצין לכבשן. אבל באמת אנו צריכים להאמין בה' שיכבש לנו ארץ ישראל בלא מרגלים כלל.

וכמו כן אלו המשקעים בתאוות ממון ומספנים עצמן בסכנת דרכים ונוסעים למרחקים ומשוטטים ומרגלים את הארץ, כאלו חס ושלום אין ה' יתברך יכול לתן להם ברפת עשירותם בביהם.

תאוות ממון נמשך מחטא עבודה זרה של העגל

ועקר העבודה זרה שהוא תאוות ממון, נמשך מחטא העגל שעשו להם אלהי זהב שהוא בחינת תאוות ממון, כי גם חטא המרגלים נמשך מחטא העגל, שאז חזרו ומשכו הנצר הרע עליהם כמו שאמרו רז"ל.

וכמו שפרש רש"י שגזרת הארבעים שנה שהיו במדבר וכו', נגזר כבר מחטא העגל, כי הא בזה תלוא, כי פגם המרגלים נמשך מחטא העגל כמו כן בספרים. וכל זה הוא בחינת תאוות ממון כנ"ל (ברכת

המזון ומים אחרונים ה"ד):

אש קדש

רבי קלונימוס סלמיש מפאסאנא זי"ע

גם בעת שאינו רואה פתח הצלה
לישועתו יתחזק באמונתו ובטחונו

ונבין נא, הא המרגלים דברים של טעם ושכל אמרו 'אפס כי עז העם וכו' והערים בצורות וכו', ולמה לא התוכח כלב עמיהם לסתור את שכלם ודברי טעמיהם, רק סתם 'עלה נעלה וכו'.

אבל כף צריכה להיות אמונת איש הישראלי, לא בלבד בשעה שרואה מבוא ודרך לישועתו גם על פי שכלו ודרך הטבע ואמין בה' שיושיעהו ויתחזק, רק גם בשעה שאינו רואה חס ושלום שום מבוא על פי שכל ודרך הטבע לישועתו, ואמין בה' שיושיעהו ויתחזק באמונתו ובטחונו.

ואדרבה בשעה זו טוב שלא יתעקש למצא איזה שכל ומבוא על דרך הטבע, כי כיון שעל פי פשוט לא ימצא, אז חס ושלום תוכל אמונתו על ידי זה להפגם, ופגם באמונתו ובטחונו בה' יכול לעצר את ישועתו חס ושלום. רק צריך לאמר, הכל אמת, שעז העם היושב בה, בנים הדברים שהערים בצורות וכו', ומפל מקום הנני מאמין בה' שהוא למעלה מהגבול והטבע שיושיענו, 'עלה נעלה וירשנו אתה' בלא שכל וכלא סבא, ואמונה ובטחון כזה בה' מקרב את ישועתנו:

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זי"ע

היאוש וחסר האמונה בכחותיו הוא
משך חטא המרגלים

חטא המרגלים היה שהכניסו יאוש בכלל ישראל. והינו שהם הכניסו חסרון זה בכלל ישראל רחמנא לצלן לפל לשאול ל'יאוש'.

לכך צריך כל אחד ואחד להאמין בכתם של ישראל, שברגע אחד יכולים לצאת מעמק השאול - לרום המעלות, ולכן אסור שנוכל לעשות המטל עלינו לתקן חטא המרגלים בכל עת, ובפרט מסגל הזמן של עקבתא דמשיחא כמו שיתבאר.

וכן מה שיש בכל דור ודור, חסר אמונה בכחות עצמו ובכחות ישראל לרומם עצמו - שרשו ויסודו בחטא המרגלים.

שהרי כל אחד ואחד, יכול לבוא קרוב למדרגת משה רבנו עליו השלום, כמו שכתב הרמב"ם (דעות פ"ה ה"ב): 'אל יעבר במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אמות העולם, ורב גלמי בני ישראל, שהקדוש ברוך הוא גוזר על האדם מתחלת בריתו להיות צדיק או רשע. אין הדבר כן, אלא כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו' (כח איש ישראל פ"ד):

פרשת שלח

ועל זה העפילו לעלות אף נגד רצון השם יתברך, כמו שאמרו ו'ל' (סנהדרין קה). חצפתא מלכותא בלי תגא (וילמודה מבלעם, שאחר כך הסכים השם יתברך. כי בלעם נסתכל עד עקבתא דמשיחא, ולכך ידע סוד זה).

פרוש, פידוע מלכות הוא כנסת ישראל, וכתר הוא שרש רצון השם יתברך, ורצה לומר ממשה מעצמו בלי רצון הרוצים, והתקבצות כנסת ישראל מעצמם.

בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא

והם לא הצליחו בזה, מפני שאכלוה פגה, כמו שאמרו ו'ל' (סוטה מט): בעקבותא דמשיחא חוצפא יסגא, שאז הוא העת לזה, (ולעמיד נקבה תסובב גבר ואין פאן מקומה).

ולכך אמר להם משה: 'והיא לא תצלח', נראה שעצה הוא אלא שלא תצלח. ודיק: 'והיא', שבכל מקום דרשו ו'ל' היא ולא אחרת, שיש זמן אחר שמצלח, והוא זמננו זה שהוא עקבי משיחא (אות מו):

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' (טו יח-יט)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלזלזטוב זיע"א

כאשר נהנה מטעם מאכל או מתאוה לדבר גשמי ידע שהטעם וההנאה היא מכח הניצוץ קדוש שבו ובכך יעלה לשרשו

כבר פרשתי כמה פעמים הפסוק טעמו וראו כי טוב ה' (תהלים לד ט), רצה לומר כשאתה טועם או רואה איזה דבר והוא טוב בעיניך, תדע שהוא ה', רצה לומר שניצוץ הקדוש השרוי בכל דבר, וכשהאדם חושב כך בכל חמדתו לאיזה דבר - שטעם חמדתו הוא מחמת שהקדוש ברוך הוא שרוי בזה הדבר, אז הוא מעלה אותו דבר לשרשו.

באור הפסוק 'כל נדיב לבו יביאה' על דרך הנ"ל

וזהו פרוש הפסוק 'כל נדיב לבו' (שמות לה ה), הינו מה שלבו של אדם חומד, 'יביאה', הינו מי מביא לחמדה זאת, 'את תרומת ה'', הינו ההפרשה מהקדוש ברוך הוא השרוי ביה, יעני שם פרשת תרומה כי שם דברנו מעבודה זו.

על הפה, דיהודה לשון הודאה, וההודאה היא בפה. ובא לרמוז פאן, דהצדיק הזה שומר פיו עם בוני אדם, הן שלו צדק ולא שלו צדק, משאו ומתנו באמונה, אינו דובר שקרים ואינו מתלוצץ.

וזהו שאמר למטה יהודה, הינו הפה שבו תלויה ההודאה, **כלב בן יפנה**, כלב ראשי תבות כ'חש ל'יצנות ב'דאות, דהינו, זה הצדיק, הכחש והליצנות והבדאות, **יפנה**, דהינו מפנה ומרחיק:

תמיד יעסק בפיו בתורה ויוסיף בלמודו

למטה יששכר יגאל בן יוסף. גם זה בא לרמוז על השפתיים, וזה בא לרמוז על עסק השפתיים בתורה. וידוע דהעוסק בתורה צריך להוסיף מדי יום ביומו, וכמאמר התנא (אבות פ"א מ"ג) ודלא מוסיף יסף. ועוד צריך העוסק בתורה לומר דבר בשם אומרו, שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאלה לעולם (שם פ"ו מ"ו).

וזהו למטה יששכר, יששכר גימטריא 'שפתיים', ויששכר נמי תמיד היה עוסק בשפתיים בתורה, ובא לרמוז דזה הצדיק עוסק תמיד בשפתיים בתורה, ובכל יום מוסיף, ועוד אומר דבר בשם אומרו שפזה מביא גאלה לעולם, וזהו **יגאל בן יוסף**:

ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי ה' והוא לא תצלח (יד מא)

צדקת הצדיק

רבי צדוק מזלזלזין זיע"א

כח העזות וחצפה דקדשה - 'היא תצלח'

לרשע אמר אלוקים, מה לך לספר חקי' (תהלים נ טז). ועל דבר זה ידוע וכו', כי העובר על דעת סופרים נקרא רשע, כמו שאמרו ביכמות (כ). אכל על זה אמרו הקדמונים מאמר חז"ל (פסחים פו): 'כל מה שיאמר בעל הבית עשה חוץ מצא'.

ולא לחנם כתבה תורה ענין המעפילים בפרשת שלח, אשר כבר האמינו בדברי משה, ולמה לא שמעו לו בזה שאמר להם אל תעלו וגו', אלא שהם חשבו שזה בכלל 'חוץ מצא' (וראה כעין זה בתורת משה לחתם סופר ד"ה בענין שילוח מרגלים).

ועין בזהר (ח"ג סק). המליץ כל ענין מרגלים על התורה, והיה הענש שלא ישיגוה.

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור, למטה שמעון שפט בן חורי, למטה יהודה כלב בן יפנה, למטה יששכר יגאל בן יוסף (יג ד-ו)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הדבק בשכינה צריך שיהיו אבריו מתקנים: ישמר עיניו

ואלה שמותם למטה ראובן שמוע בן זכור. עכשו בא לרמוז שכל אבריהם מתקנים בראוי, וזהו העקר הגדול, דאין השכינה שורה במקום פגום. לפיכך קאמר, בוא וראה מה מעשיהם של הצדיקים הראויים להתדבק בשכינה, שהם מתקנים אבריהם בראוי.

וזהו ואלה שמותם למטה ראובן, זה רומז לעינים כמשמעו לשון ראיה, ודהינו זה הצדיק שומר עיניו ואינו מביט בשום דבר רע, רק מקים מה שכתוב בפרשת ציצית (להלן טו לט) 'וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה' [ועשייתם אתם] ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', דהמביט בציצית וזכר מצות ה' בזה לא יבוא לידי ראיה רעה.

וזהו שאמר, זה הצדיק שומר עיניו בשביל ששומע לדבר ה' שאמר 'וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'', וזהו בן זכור, דהינו זכר תמיד לזה הדבר ואינו פוגם עיניו:

ישמר אָזְנוֹ

למטה שמעון שפט בן חורי. שמעון הוא כנגד האזנים שבהם תלויה השמיעה, דהינו זה הצדיק תקן אָזְנוֹ בראוי, לדברי ה' מטה אָזְנוֹ לשמע, ולדברים בטלים וכיוצא עושה עצמו כחרש לא ישמע ואוטם אָזְנוֹ משמע רע.

והנה מצינו כל מצות התורה תלויים כי אם בשמיעה, 'שמע ישראל' (דברים ו ד), 'אם שמע תשמעו' (שם יא ג), 'ואם לא תשמעו' (ויקרא כו יד), כל דיני התורה תלויים בשמיעת האָזְנוֹ, וזהו שפט בן חורי, דהינו כל דיני התורה הנקראת 'חרות' בשמיעה תלויים, וזה הצדיק קים זה הדבר ותקן אָזְנוֹ:

ישמר פיו מדבורים אסורים

למטה יהודה כלב בן יפנה. פאן בא לרמוז

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם וגו' (טו לח)

בת עין

רבי אברהם דב מאברוקט זיע"א

מצות ציצית רומזת שעל ידי לב נשבר ונדכה נשפע מלמעלה אור וחיות

בחינת מצות ציצית הוא 'ל' התעשף ב' ציצית' ראשי תבות ל"ב, ויש שמנה חוטין באחת, ובכלל ל"ב, מרמז שעקר בחינת עבודה הוא בחינת ל"ב נשפ"ר ונדכ"ה, שסופי תבות ב"ר"ה, גימטריא או"ר, מרמז שעל ידי לב נשפ"ר ונדכה נשפע עליו אור וחיות מחי החיים אין סוף ברוך הוא. אבל כשהוא חס וחלילה בבחינת גסות הרוח, אז גורם הסתלקות אור החיים אור הקדוש (פרשת אמור):

ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת (טו לח)

אמונת ישראל

רבי ישראל מגראזיסק זיע"א

מצות התכלת בציצית מרמזת שיש לראות התכלית הנרצה לפנינו יתברך מכל הדברים ולהכיר שהכל בא מהשגחתו

הנה אמרו י"ל (סוטה יז) שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד. והנה כתבו הראשונים שתכלת כולל כל הגוהן. וחקרי לב הוכיחו שמה שנדמה לנו מראה שמים לתכלת, לפי שפראית עינו של אדם תכלה לגדל המרחק הרב, ונעשה חשף וקני האור מזהירים, ונעשה גוה תכלת כלול מאור וחשף.

והנה מדרף העולם הוא, שהדברים אשר יד שכלו משגת להבינם יתלם בהטבע ומנהג העולם, ומה שאין יוכל להשיג, הוא נאלץ להודות שיד ה' עשתה זאת, כמו שהיה במצרים שמתחלה תלו הכל בטבע, ובכנים הודו כי אצבע אלקים הוא, על שאין הכשוף שולט בפחות מכשעורה, וכן בשאר המכות.

וכן בעניני העולם, כל זמן שביכלת האדם לעשות עצה בנפשו, סומך עצמו על מעשה ידיו, רק כאשר כלה שארית כחו ללא הועיל, אז מבקש מהשם יתברך להזריח לו ישועתו. אשר באמת צריך להיות, שגם בעת יד האדם תעשה חיל, ישים בטחונו רק בהקדוש ברוך הוא, שימחר להוציא לאור מעשי ידיו.

הוא ועמו ישראל, הם בגדר שמירת 'ברית' (כמו הברית שהיא אות וזכרון בין כוהני הכרית).

ו'משפטים' הם 'דברים' האמורים בתורה במשפט, שאלו לא נאמרו היו כדאי לאמרן (רש"י ויקרא יח ד), הנהגות ישרות כו'.

'פורק על' כנגד חקים, 'מפר ברית' כנגד 'עדות', 'מגלה פנים' כנגד 'משפטים'

יש לומר, שאלה הם ג' הענינים שבפרוש רש"י פאן, שהעובר על כל המצוות, א, פורק על – כנגד חקים. ב, מפר ברית – כנגד עדות.

ג, מגלה פנים – 'פנים' על הרף הלשון 'נסביר פנים בהלכה', 'מראה לו פנים' וכיוצא בזה, שהפונה נתינת טעם והסבר, או – 'פנים' מלשון 'אפנים' (פלשון רש"י בבמה מקומות בפרוש על התורה: 'תרגם בפנים אחרים', 'ש' להרבה פנים' וכיוצא בזה); ו'מגלה פנים' הינו שממציא 'פנים' וטעמים (ואפנים) חדשים, שעל ידי זה 'מעקם' ומעוות את שכל התורה – וזהו כנגד משפטים, שהם מצות שכליות.

במצות עבודה זרה יש את ג' התכונות של פורק על מפר ברית ומגלה פנים

ועל פי זה יש לומר, דזה שכתב רש"י שהעובר עבודה זרה 'פורק בה על ומפר ברית ומגלה פנים', אין זה רק מפני שעבודה זרה קשורה עם כפירה בה' – ולכן יש בה בדרך ממילא משום פריקת עלו והפרת ברית וגילוי פנים, אלא שבמצות עבודה זרה עצמה יש בה ג' תכונות אלו דפורק על מפר ברית ומגלה פנים.

כלומר: מצות עבודה זרה מחיבת מכל ג' הבחינות, ד'על' 'ברית' ו'פנים' (חקים, עדות ומשפטים) – פי: האמונה בה' מברחת מצד השכל, והעובר עבודה זרה (וכופר בה') הוא 'מגלה פנים', הפך השכל הישר.

ונוסף על זה מדגיש הכתוב 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' – שקבלת מלכותו של הקדוש ברוך הוא היא אות וזכרון על זה שהקדוש ברוך הוא הוציאנו ממצרים (פסוקי 'עדות' והברית).

ועוד זאת – אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, 'כדאי היא ההוצאה שתהיו משעבדים לי' (שמות כ ב ורש"י), שקבלת מלכותו יתברך צריכה להיות באפן של קבלת עלו, כמו עבד המקבל עליו על אדונו, מבלי נפקא מנה אם מבין הטעם או לא כו' (חלק לח עמ' 57-58):

באור הפסוק שלפנינו על פי הנ"ל

וזהו פרוש הפסוק דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, דידוע ד'דבור' הוא בחינת התגלות ו'אמירה' הוא טמירה, שהמחשבה הוא טמירה, ואמירה נקרא המחשבה על דרך 'ויאמר בלבו' (בראשית יד יז).

והינו אף שאצל בני ישראל נראה כהתגלות – זה הדבר הגשמי אשר הוא חמד לה, אבל באמת ואמרת אליהם, שבאמת יש בו דבר הטמיר ונעלם ויש בזה הסתם גדול בזה הדבר הגשמי.

ולכן בבאכם אל הארץ, רצה לומר באשר תבואו אל ארץ הגשמי, רצה לומר באשר תחמד במחשבתך לאיזה דבר גשמי, כי במקום מחשבתו של אדם שם דבוקים כל רמ"ח אבריו וגידי.

אז תדע אשר אני מביא אתכם שמה, רצה לומר מחמת חלק קדשה השורי ביה, אז והיה, הוא לשון שמחה, באכלכם מלחם הארץ, הינו כשתדע כל זה ותאכלו בכונה זו, תגדמו שמחה למעלה פנ"ל, והטעם, כי תגדמו תרימו תרומה לה', רצה לומר שתעלו להחלק מהשם שיש בזה המאכל וכנ"ל ודו"ק:

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה אשר דבר ה' אל משה (בעבודה זרה הכתוב מדבר, או אינו אלא באחת מכל המצות, תלמוד לומר 'את כל המצות האלה', מצוה אחת שהיא ככל המצות, מה העובר על כל המצות פורק על ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה על ומפר ברית ומגלה פנים, ואיזו זו עבודה זרה, רש"י) (טו כב)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

'חקים' 'עדות' ומשפטים' – קבלת עלו יתברך, קיום אות הברית שקרת הקב"ה עם ישראל, הנהגה בדרך ישרה

שלשה ענינים כלליים ישנם בקיום המצוות: א. קבלת עלו יתברך, ב. קיום אות הברית שקרת הקדוש ברוך הוא עם בני ישראל, ג. הנהגה בדרך ישרה. ויש לומר שהם ג' הסוגים שבמצוות – 'חקים' 'עדות' ו'משפטים':

מטרתם של 'חקים', 'דברים' שהם גזרת המלך, היא שהאדם יקבל על עצמו עלו של הקדוש ברוך הוא.

מצות שהן בסוג של 'עדות' – שהם 'עדות' וזכרון על חסדי המקום או דברים אחרים בקשר בין הקדוש ברוך

עליונה

והנה כמו שהקדוש ברוך הוא מתייחס את כל העולמות העליונים כמו שנאמר 'ואתה מתייחס את כלם' (נחמיה ט ו) על ידי שהוא יתברך נשמה לנשמות, בן האדם כשהוא בדבקות השם יתברך תמיד, אז השם יתברך משפיע בו כח הנשמה וחקמה עליונה.

כי פיון שהנשמות הם גזירות מפסא הכבוד (תיקון קד), אם בן האדם על ידי שדבוק בנשמתו ונשמתו בהקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסא לו יתברך שהוא עצם החכמה והחיות והבריאות.

ועל ידי זה יש כח גם בחיצוניות גופו שהוא מלבוש הנשמה, ונעשה מחמר צורה – שאין שייך בה שום תשות כח ושום חסרון.

דאפלו המיתה של הצדיק הוא כדמיון הפושט מלבוש גרוע ולובש מלבוש יפה וטוב, בן מיתה של הצדיק הוא כדמיון התפשטות הנשמות של הגוף, ועל ידי התפשטות הגופניות מתלבש באור שכינה אור זהר עליון, ועל ידי זה 'מחזה שדי יחזה' (במדבר כד ד) 'לאור באור החיים' (איוב לג ל) הנצחיים בתמידות.

מי שבדבקות הבורא אין לו תשות כח

והנה היצר הרע מפיל עצלות על האדם לומר שהוא תש כח ואין בו כח לעבד עבודת השם יתברך כגון ללמוד ולהתפלל, אבל באמת מפני שהוא אינו בדבקות השם יתברך אלא בפרודא, על בן נראה לו שהוא תש כח.

כי אם היה דבוק בדבקות השם יתברך כראוי ועליו יתברך נאמר 'מרב אונים ואמין כח איש לא נעדר' (ישעיה מ כו), אם בן כמו שהוא יתברך הוא רב אונים, בן הדבקים בו יתברך הם ראויים להיות רב אונים ואמיצי כח, והתשות הוא מחמת שאיננו בדבקות השם יתברך.

הרצה להיות בדבקות - יקדש את גופו

בכל עת הו ממחשבה והו מהרהור

והרצה להיות בדבקות השם יתברך, יראה להיות תמיד בקדושה אפלו הגוף שלו, דכין דהגוף הוא כפסא להנשמה, והנשמה כפסא להקדוש ברוך הוא, אם בן כמו שהקדוש ברוך הוא נקרא קדוש, בן ראוי שהגוף ונשמה שלו יהיו קדוש, כפסא קדוש להשם יתברך שהוא קדוש. ולא יהרהר אפלו במחשבה מחשבות שאינן קדושות, כל שכן שלא יעשה חס ושלום:

יתברך יודע מחשבות בני אדם, ומשגיח תמיד בהשגחה פרטית על כל דרכי בני אדם, וזה העקר עבודת האדם, שאדם יעלה על מחשבתו שהשם יתברך משגיח עליו על כל דרכיו, וזהו אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, ותעלה על מחשבתך אני ה' אלהיכם אני משגיח תמיד על כל דרכיך:

מסכת אבות – פרק ג'

סיג לחכמה שתיקה (מ"א)

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א

הדבוק בבורא יתברך ביכלתו לעבדו
אף בשתיקה ודומיה

סיג לחכמה שתיקה. כשאדם בשתיקה, יכול לדבק עצמו בעולם המחשבה. מי שהוא אדם חכם ביראה מאד ומחשבתו תמיד איך לעבד השם יתברך, אדם זה הוא שלום בכל מעשיו, ויכול לאכל דברים טובים ושאר תענוגים ומכל מקום יכול לסגף עצמו בהם וכו'.

וכן בעבודת התפלה, יכול לעבד השם יתברך שלא יהא עבודתו נראה בפני בני אדם כלל, שלא יעשה שום תנועה באיברים, רק בפנים, ונשמתו יהיה בוער בלבו אהבת השם יתברך, ויצעק בלחש מחמת התלהבות גדול בענין שיהיה עבודתו בפנים יותר משתהיה עבודתו נראה באיברים:

חביב האדם שנברא בצלם אלהים (מ"ד)

אור הגנוז לצדיקים

רבי אהרן מאפסא זיע"א

האדם נברא בצלם כל העולמות -
שמם נבר אלקותו וגדלתו יתברך

במשנה חביב האדם שנברא בצלם אלהים, פרוש בצלם כל העולמות, שמהן נבר האלהות, ושהוא בעל יכלת שיכול לברא עולם גדול כזה.

ועל זה נאמר 'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' (בראשית א כו), ופרש רש"י (שם כו) 'דיוקן יוצרו', פרוש שבדמות הנה יצר השם יתברך כל העולמות, אבל הקדוש ברוך הוא ודאי 'אין לו דמות הגוף כו' (נוסח יגדל).

כשם שהקב"ה מתייחס את כל העולמות ומשפיע בהם נשמה, כן האדם שמתנהג בדבקות הקב"ה משפיע בו נשמה וחקמה

וזהו ענין תכלת שידע מזה שהוא ילצה להשיג דרכי ה' יתברך, ואף שנדמה לו שידע, ידע שלא התחיל לדעת, שבאמת הוא הכל בידי השם יתברך.

וזהו 'התכלת' לראות התכלית הנרצה לפניו יתברך מכל הדברים, ולהפיר שהכל בא מהשגחתו, ועל ידי זה לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו'.

כי ידוע שהתאנה וקנאה הם סרסורים הראשים לכל עברה, שעל ידי שרואה בחברו דבר נאה ומתאנה לזה, הוא מקנא אותו שחברו השיג מה שלא השיג הוא.

ובודאי אם היה בגדל האמונה שאין האדם יכול לקחת לעצמו הטוב, רק חסד ה' שעליו, אז לא היה מקנא לחברו מה שהשם יתברך נתן לו, כי אם היה הוא גם בן ראוי, בודאי לא מנע גם ממנו ברכתו זאת.

ולמשל, אם אדם רואה שחברו הספין נפשו, וסבל כמה עמל ותלאה, עד שהשיג את הונו הגדול, בודאי לא קנא אותו. בן הוא אם יתבונן שזה הטוב הוא שחנן אותו ה', לא היה מקנא אותו כלל, ודרכי ה' עמקו מאד, והשכל האנושי לא ישיגם.

ולכן בבווא להפירה זאת יכנע כח התאנה והקנאה, כי ממראה התכלת ידע ויבין כי הוא קצר המשיג ועמק המשיג, ויהיה מלא דעה פמים לים מכסים, וחקמתו תהיה דומה לרקיע שתהיה רותנית אלקות, ואז יזכה לחזות אור פסא כבודו יתברך שמו:

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלקיכם

(טו מא)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מבפדיסשוב זיע"א

צריך לזכר שכל תנועותיו עושים רשם למעלה ושה' משגיח עליו בכל דרכיו

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם וכו' אני ה' אלקיכם. כפל. הכפל כי אדם צריך תמיד להעלות על מחשבתו שכל דבוריו ומחשבותיו ותנועותיו עושים רשם למעלה, ולכן צריך האדם לשמר כל מחשבותיו ותנועותיו ודבוריו ביראת ה', פיון שכל תנועותיו עושים רשם למעלה.

וזה הוא כלל גדול בעבודת הבורא שצריך האדם להעלות על מחשבתו שכל תנועותיו עושים רשם למעלה, כי השם

• לשונות של אור •

פרשת שלח

חדושי הרי"מ

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א
חשיבות למוד הזהר של פרשתנו
היהודי הקדוש ז"ל אמר שטוב לאדם
ללמד הזהר"ק בפרשת שלח (קנט:
- op), ששם מבאר כי גם אם האדם נופל
לפעמים ממדרגתו ג"כ לא יפל לבו על
זה, כי זה הוא לטובה, כאשר נעמד על
עמדו בזה הזמן – אזי אח"כ יעלה מדרגה
יותר גבוהה, וזה הוא סדר מלחמה בשמים:

אהבה

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א
עקר הימים הם הימים שעובדים בהם
את ה' באהבה
'והימים ימי בכורי ענבים'. עקר הימים
הם מה שעובדים בהם את הבורה
באהבה, כמו 'עין לא ראתה' - זה יין
המשמר בענביו (ברכות ל:), הוא דבקו
ית' והתלהבות כמו יין המשמח, וזה
'והימים ימי בכורי ענבים':

גאולה

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א
אם יהיה לנו תשובה אמיתית לשוב
בתשובה ימהר הבורא יתברך גאולתנו
קדם זמנה
יש לנו ללמוד מזה הפרשה, שהגם שבאמת
לא היה הזמן, מכל מקום אם היה
הרצון בלבבות בני' להשי"ת בראוי, היו באין,
וכמו"כ בגלות הזה, אם היה לנו תשובה של
אמת לשוב אליו ית' יחיש וימהר גאולתנו
אמן (שלח תרמ"ג):

גייעה

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א
אין למאס בגייעות הרבות העוברות
עלינו בעוה"ז כי כל קיום נפשותינו
הוא תקון ההסתר
קיום נפשות בני' בעוה"ז הוא רק על

ידי ההסתר שיש בעולם וצריכין לתקן
העשיה, עי"ז יש להם קיום בעוה"ז, כי
עקר חלק בני' בעולם העליון, לכן נשתקן
הכל הולך אל עולמו, נמצא שאין לאדם
למאס ברב הגייעות שעוברין עליו בעוה"ז:

מצות

אור ישראל

רבי ישראל מסאדיגורא זיע"א
על ידי עשיית מצוה נראה אור גדול
על האדם וכן חלילה להפך
'אשר עין בעין נראה אתה ה', רצה לומר
כשאדם עושה מצוה נראה עין
בעין אור ה' עליו, ונענך עמד עליהם,
רצה לומר כשעושים עבירות, אזי ממש
נראה חשכות כעין הזה:

עבודת ה'

שארית מנחם

רבי מנחם מענדל מקוצק זיע"א
אין לאדם לבדק איך נראה בעיני אחרים
משם האדמו"ר מקאצק זצ"ל בענין
המרגלים, שאמר, אשר חטאם
היותר גדול היה מה שאמרו ונהי בעינינו
כחגבים וכן היינו בעיניהם. בשלמא ונהי
בעינינו – לחי, אבל מה לד לחקור ולידע
האיד אתה בעיני פלוני ואלמוני, ודוק (חלק
א הקדמה):

ענינים

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א
הכל תלוי בקדשת ושמירת העינים
העינים הם שערי הלב ונקראים שערי
ג"ע, וע"כ הכל תלוי בראיה,
שבראיה טובה נכנסות ללב בחינות טובות
ומעוררות אותו - עד שגשלים בכל ההרגשות,
ולעמיתו חס ושלום בהפוך (פרשת שלח - ר"ח
תמוז):

צדיק

שפתי צדיקים

רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א
לא להרהר בשום אפן אחרי הוראת
רבו
ומזה יוכל כל אדם לקח מוסר השכל שלא
לנזות מדברי חז"ל בשום דבר

שבעולם, וגם יזהר מאד במורא רבו ושל
יהרהר אחריו כלום, וישמר האדם מאד דברי
פי רבו והקדוש אשר בחר אליו כל יצא
מדבריו ועצתו אפלו בדבר קל ולהתחכם
עליו ח"ו (פרשת שלח):

שמועת יצחק

רבי יצחק מווארקא זיע"א
הרבי מויעל למי שבעצמו עוסק ביראת
שמים וחסידות
ומכאן למוד ותוכחת מוסר להחסידים
שסומכים עצמם רק על רבם
ובעצמם אינם עושים שום התפעלות ואומרים
שהרבי יתקן הכל, ובאמת טעות בידם, כי
אין הרבי מויעל אלא לזה שהוא בעצמו
עוסק בחסידות וירא שמים, אז הרבי מסייע
לזה (עהפ"ס ויקרא משה):

ציצית

בת עין

רבי אברהם דב מאברוקט זיע"א
העלאת בחינת הגשמיות
כשעושה שום מצוה, כגון כשמתעסק
בציצית או מניח תפילין, יהיה
פונתו להעלות ולחבר בחינת גשמי שבאותם
הציצית לבחינת רוחני, רוחני, בחינת המצוה,
בחינת אלהי (פרשת ויחי):

שבת

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א
כל שבת ומועד הוא זמן חדש שלא
היה מעולם ויש להתחדש על ידו
כל יום וכל שעה הוא עת חדש, שהשעה
הואת והיום הזה לא היה עדיו בעולם,
וכן השבת הזה והרגל הזה לא היה מעולם,
רק כל עת הוא עת חדש, וצריך לעבד את
ה' בחיות חדש של העת ההיא (פרשת שלח):

שפלות

מעטה נפתלי

רבי נפתלי שרייבער זיע"א (מחסידי בעל אף פרי
תבואה זיע"א)
מענה רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א לאדם
שחפץ להביא עצמו קדם התפלה לבטול
שמעתי מהצדיק מו"ה נפתלי מראפשיץ,
שאמר לאחד שחפץ להביא א"ע
לידי בטול קדם התפלה בבקשת שפלות

מנחם ציון

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א

אם מטריד עצמו עצמו בדבורים של מה בכך קדם התפלה אין המחין יכולין להתעצם ולהכלל באור פני מלך פני חיים

ועל פן חסידים ראשונים היו שוהים שעה אחת קדם התפלה (ברכות ל:), שהכינו עצמם ואבריהם להיות מכוון למשכנות השכינה.

ומכאן תוכחת מוסר איך לשמר פיו ולשונו קדם התפלה, שאם מטריד עצמו בדבורים של מה בכך והבלי העולם הזה אין המחין שלו יכולין להתעצם ולהכלל באור פני מלך פני חיים. (פרשת בשלה):

שיחות קדש

רבי אהרן ראטה זיע"א

מסירות נפש לא לדבר קדם התפלה

כל אחד צריך לעשות את היום חציו לה' וחציו לך, והינה תכף משקם בפקר צריכים להתרגל שלא לדבר שום דבור חל עד אחר התפלה, ולקבץ שעורי תורה, ואם הבעל דבר בא עם איזה מחשבות של עסקים, צריכים לדחותו לאחר התפלה וכו'.

מעשה באדם שמסר נפשו על כך

וספר שהיה איש אחד פשוט ורבי אנשיל שמו, והיה לו גדר שלא לדבר קדם התפלה, ופעם אחד היה לו מסירת נפש עבור זה, שבא אחד לקנות אצלו יער, ולא רצה לדבר קדם התפלה, והפסיד המכירה ההוא, וכדאי הוא אלקינו ברוך הוא וברוך שמו שנמסר אליו נפשו בעבור כבוד שמו.

עקר תקון הנפש לא לדבר קדם התפלה

ועקר תקון הנפש הוא שלא לדבר לפני התפלה, מי שמדבר חס ושלום דברים בטלים לפני התפלה, הוא כזורק את תפלתו בידים ממש. אמנם אפלו אם כבר דבר לפני התפלה, אל יתאש את עצמו, כי יש תרופה לזה על ידי גיעות רבות במסירת נפש בשעת התפלה, שעל ידי זה נברא 'ענן האש'.

אבל יש הפרש גדול אם הכין את עצמו לתפלה אם לאו, כי אם הכין עצמו, אז באים עם ה'ענן האש' מלאכים ואופני הקדש ומלוים אותו, ואז תפלתו ביתר שאר וביתר עז, מה שאין כן אם לא הכין עצמו, כי אז אינם באים ללוותו, וממילא כל התפלה חלוש (ה' כסלו תש"ז):

תכף בקומו ממטתו - לקבל על מלכות שמים שלמה כזו, תכף מתעורר עליו בחינת אתערותא דלעילא, ויוכל לדבר דבורים בלתי לה' לבדו בלי שום מחשבת פסול חס ושלום.

וזהו מה שאמרנו חז"ל (ברכות ה:): שיהיה תפלתו סמוך למטתו, הינו שיהיה סמוך ונראה על מה שקבל על עצמו תכף בקומו ממטתו, ובהו יזכה לבחינת תפלה זכה. ה' יעזרנו לעבדו בעבודה זכה:

הנהגות ואזהרות

רבי מנחם מנדל מוויטבסק זיע"א

לא לשוחח משעה שקם ממטתו עד שעה אחת אחר התפלה

ויזהר מלדבר שום שיחה בטלה, על כל פנים משעה שקם ממטתו עד שעה אחת אחר התפלה:

צעטיל קטן

רבי אלימלך מליזענסק זיע"א

כאלם לא יפתח פיו - אפלו קדם התפלה

ולעשות עצמו כאלם בבית הכנסת אפלו קדם התפלה ואחריה עד הליכתו לביתו (אות יא):

דברי יצחק

רבי יצחק אייזיק מסוואלינוע זיע"א

על ידי דבור קדם תפלת שחרית דוחים היראה בידים

הרב הקדוש האדמו"ר מראדזיל אמר בשם הרב רבי מענדל מרימנוב ז"ל, שבמה שמדברים דברי חל קדם תפלת שחרית בזה דוחין היראה בידים (ערוך יראת שמים):

אגרת הקדש

רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א

הלא מאז מזוהרים המה מפי לא לדבר דברים בטלים - בפרט קדם התפלה ובשעת התפלה

גם מדברי פתכים אשר הזרתים שלא ידברו דברים בטלים ישמרו לעשות, ושומר נפשו ירחק מהם כל היום פלו, ועל כל פנים קדם התפלה ובשעת התפלה, הלא מאז מזוהרים המה מפי (אגרת ששלח אחר פטירת אביו לחסידיו):

עצמו, וענהו שהוא אדרבא מבקש להביא את עצמו לידי איזה נשות, כי הבטול משפלותו אצלו ממילא:

מחשבת נחום

רבי יוסף מקוידניוב זיע"א

התחזקות על ידי ענה

והתחזקותם (יג ט). אמר בשם אביו וצ"ל, שהטעם כאן הוא פשטא קטן, ובא לרמוז במה יוכל להתחזק בעבודת השי"ת, בפשטא קטן, שיהיה בעיניו פשוט וקטן:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

הר"ז זיע"א מיד בקומו בבקר היה מעתיר ברכות על עם ישראל

כמו שהיה נוהג הרח"ק איש אלקים המנוח מו"ה משלם זוסיא זצוק"ל, שהיה אומר בבקר בבקר תכף בקומו ממטתו, 'צפרא טבא על כל ישראל', וברכות ותפלות בעדם:

• עמוד התפלה •

שמירת הדבור קדם התפלה

אור לשמים

רבי מאיר מאפטא זיע"א

כשנעור משנתו מיד ירגיל עצמו ליראה מפני השם יתברך

מראשית ערסתיכם תתנו תרומה לה' לדורותיכם (טו כא). **נראה** לפרש, כי האדם כשנעור משנתו עורחו שוכב על מטתו צריך להרגיל עצמו שידעוץ מפניו יתברך שמו ולהתלבש עצמו ביראתו יתברך שמו ולמסר כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אליו יתברך שמו שיהיהגם לעבודתו יתברך שמו.

וזה פרוש מראשית ערסותיכם, לשון מטה, כמו 'רבדתי ערסי' (משלי ז טו), תתנו תרומה לה' - תקדשו עצמיכם תכף לה', ועל ידי זה יהיה כל היום בקדשה:

עמק התפלה

רבי מרדכי דב מהרנוסטייפל זיע"א

התקדשות ראשית המחשבה בקומו ממטתו בבקר היא תועלת לתפלה

ובזה שיתעורר אדם באתערותא דלתמא

אוצר דברי רבנו

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

מעשה בהרה"ק בעל התורת חיים זיע"א

אל זקני הקדוש ה' תורת חיים נכנס פעם יהודי והגיש קוויטל בו כתב את בקשתו שינצל ממחשבות זרות בעת התפלה.

פנה זקני הקדוש להחסיד רבי זושא מנדבורנה שנצב שם ושאלו לחות דעתו על הבקשה, רבי זושא ענה שטובה

והגונה היא בקשתו ועל הרבי לעזר לו.

אז פתח זקני הקדוש ואמר, הבן נא, באם יהודי משקים קום כדבעי, נוטל מיד את ידיו ולומד פרק משניות ודף גמרא, שופך נפשו באמירת פרק תהלים בדמעות עין למען יוכל להתפלל כדבעי, לומד ספרי מוסר חובת הלבבות ראשית חכמה וכדומה, נזהר מלדבר דברים בטלים, טובל במקוה, אחר כל אלו באם עדן

מטרירות אותו מחשבות זרות בעת התפלה צריך אכן לעזר לו.

אך כאשר יהודי קם בבקר ועתו בידו לשוחח עם בני ביתו וילדיו, ואף לעסק עם הערלים בעניני משא ומתן, ואחר זאת לפעמים לומד ולפעמים אף זה לא, ויש לו מחשבות זרות בעת התפלה, הלא אין מחשבות אלו 'זרות' לגביו, מחשבותיו הן (עמ' קעב):

אוצרות גאוני הדורות

בין ענותנותו של יהושע, להוספת אות י' לשמו.

ונראה לבאר, בהקדים מה שכתבו המפרשים (ע"י בביאור הרא"ש) עה"פ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג), כתיב 'עניו', וקרי 'עניו'. שה' אמר לו לכתב 'עניו' מלא, ללמד שענותנותו היתה שלמה, אף משה כתב 'עניו' חסר, לרמוז שאינו שלם בענותנותו ח"ו. והקשו, איך החסיר משה אות מהתורה? ותצו, שאת האות י' החסרה, נתן משה ליהושע תלמידו, כאשר שנה את שמו מ'הושע' ל'יהושע'.

ובזה יובנו דברי התרגום, וכאשר ראה משה ענותנותו, הינו את ענותנותו שלו עצמו, ובשל כך הוריד את האות י' מתחת 'עניו', אזי 'קרא משה להושע בן נון יהושע', כדי שלא תחסר אות זו מהתורה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה (יג לב)

בנין דוד

רבי מרדכי דוד אלפרט זצ"ל

מצאו המרגלים חסרונות בארץ ישראל לפי שזה אשר חפשו

ומקשים המפרשים הטעם שאומר 'אשר תרו אותה', כי הלא ידענו שתרנו את הארץ אשר בה דבר הכתוב עד הנה.

ונראה לי, דידוע דיש לכל איש ואיש מעלות, וגם חסרונות, אף יש חלוק מי הוא מביט עליו, אם המביט עליו הוא אוהב לו, אזי לא יביט רק במעשיו הטובים, אכל במעשיו הרעים אינו מביט. אכל מי שהוא שונא לו, אזי בהפך על מעשיו הטובים אינו מביט, רק הוא מחפש את מעשים הרעים.

אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג טז)

נמוקי שמואל

רבי שמואל הצרפתי זצ"ל

יהושע נטל את השכר של עשרת המרגלים

יש להבין, מדוע רק לאחר שנזכרו כל שמותיהם של המרגלים, נאמר 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע', ולכאורה היה צריך לומר זאת לאחר שנאמר 'למטה אפרים הושע בן נון' (במדבר יג, ח).

ונראה לבאר ע"פ דברי המדרש (במ"ר טז, ט), 'מה ראה משה להוסיף על שמו של יהושע י', אלא כלב נטל שכרו מן הארץ, שנאמר "אם לא הארץ אשר דרכה ורגלך בה לך תהיה לנחלה ולבניך עד עולם" (יהושע יד, ט), ויהושע נטל שכר עשרה אנשים של מרגלים, שנתוסף בו י' תורה. י', עשרה'.

ומעתה יובן, שרק לאחר שאמר הכתוב "אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ", שהם שנים עשר אנשים, לכן 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע', שהוסיף על שמו י', להורות שנטל את השכר של כלם חוץ מכלב. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

יש מאין

רבי יחיא שניאור זצ"ל

בגלל ענותנותו של משה נוספה אות י' ליהושע

כתב בתרגום יונתן 'וכדי חמא משה ענותנותיה, קרא משה להושע בר נון יהושע'. (וכאשר ראה משה ענותנותו, קרא משה להושע בן נון יהושע). ויש להבין, מה הקשר

שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנעו אשר אני נתן לבני ישראל (יג ב)

קרבן אהרן

רבי אהרן מועטי זצ"ל

שליחת המרגלים על ידי משה לשם שמים ולא לשם אריכות ימיו

ראיתי בספר ילקוט דוד בפרשה זו כתב משה המפרשים, וזה לשונו: 'שלח לך' להנאתך ולטובתך, כי אלו לא חטאו המרגלים היו נכנסין מיד לארץ ויצטרפו משה למות, עכשו יחיה עוד ארבעים שנים, עד כאן לשונו. ועם דבריו יבוא המושך הכתוב, שלח לך להנאתך במדבר, והיה בנותן טעם אשר אני נתן לבני ישראל דוקא ואין אתה נכנס עמהם.

ושמא יעלה על דעתך ותאמר שמשה רבנו ע"ה ישלח אותם בשמחה כדי שיוציאו דבה על הארץ ויתעכבו ישראל במדבר ארבעים שנה ולא יחסרו משנותיו, על זה אמר וישלח אתם משה וכו' על פי ה', לא להנאת עצמו כי אם לקים מאמרו יתברך, שאם בר מינן ח"ו משה רבנו ע"ה ניחא ליה בזה היה שולח אנשים שאינם כשרים שטבעם לדבר רע ולהוציא דבה, והוא לא כן עשה אלא כלם אנשים כמו שפרש רש"י ז"ל לשון חשיבות וכו', ראשי בני ישראל המה, זה מורה באצבע שהתפץ של משה רבנו ע"ה היה שידברו טוב על ארץ ישראל, ויהיה מה שיהיה.

ומה נעמה תפלתו של משה רבנו ע"ה על יהושע תלמידו י'ה יושיעך מעצת מרגלים, שלא יאמרו להפקת רצון רבו נמנה עמהם, התפלל עליו שיושיעו ה' מעצתם ולא ידבר כי אם טוב על ארצנו.

עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי (יד כז)

דברי אברהם

רבי חיים אברהם ארנשטיין זצ"ל

גדל ענש המרגלים על שהחטיאו את הרבים

קשה כפל הלשון, ויש לומר, דהנה אם אדם חוטא לעצמו אין הענש כל כך גדול, כי יצרו תוקפו ולא יכול להלחם עמו, אבל אם מתכנן להחטיא את אחרים, על זה אין שום התנצלות, ועל זה מגיע הענש היותר גדול.

וזה שאמר עד מתי לעדה וגו' אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל, שהמה מחטיאי הרבים שילינו עלי בני ישראל. אם אמנם אשר המה מלינים עלי - שמעתי, הינו זה שהם עצמם מלינים הייתי שומע וסובל, אבל מה שמלינים עלי את בני ישראל זה איני יכול לסבל, ועל כן אמר אלהם וגו', ומדיקים הפסוקים.

אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו וישם ימתו (יד לה)

דרושים ופרושים

רבי נחמן אגניל זצ"ל

הגזרה שנגזרה במדת הרחמים

יש להבין, שלכאורה דברי ה' "אני ה' דברתי" מיתרים, שהרי ידוע שהוא המדבר. עוד יש להבין, מדוע אמר בלשון שלילה "אם לא זאת אעשה", והנה צריך לומר רק "זאת אעשה". עוד יש להבין, מדוע פאן אמר "לכל העדה הרעה הזאת", ואלו קדם לכן אמר "עד מתי לעדה הרעה הזאת" (במדבר יד, כז), ולא אמר 'כל'.

ונראה לבאר, בהקדים, שהנה בתחלה אמר ה' למשה "אפנו בדבר ואורשנו ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו" (שם, יב), אולם משה הרבה בתפלה ובתחנונים, וה' קבל את תפלתו, ואמר שרק האנשים שהם למעלה מגיל עשרים ימותו במדבר, ואלו שהם פחות מגיל עשרים יכנסו לארץ, וככתוב כל זה בפסוקים (שם, כ-לד).

עוד יש להקדים את המובא במדרש (תנחומא פר' תוריע סי' יא), 'אין ה' אלא

מפני שהמצרים היו מכירים היטב את מעשי בני ישראל במצרים.

ה' ארד אפים ורב חסד (יד יח)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

נמנע משה רבנו להזכיר מדת 'אמת' כדי שלא תקטרג

בי"ג מדות שהזכיר משה רבנו ע"ה בתפלת המרגלים, לא הזכיר מדת 'אמת'. וכבר הרשב"י ע"ה באר נתן הטעם (וזה"ק ח"ג קסא).

ואפשר לתת טעם על פי הפשט, והוא על פי מה שאמרו ז"ל (ב"ר ח ב) בשעה שרצה הקב"ה לבא אדם הראשון, צדק אמר יברא שכלו מלא צדקות, ואמת אמר אל יברא שכלו מלא שקרים. ומצינו המרגלים שדברו שקרים על ארץ ישראל פנוע, ולכן אפשר לא הזכיר 'אמת' כדי שלא יקטרג, שהוא אמר אל יברא שכלו מלא שקרים, ולכן יתעורר לומר הרי מה שאמרתי 'אל יברא' אמת, לכן לא הזכיר משה רבנו ע"ה 'אמת'.

וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (יד כב)

גבעת פנחס

רבי פינחס ביליצר זצ"ל

שליטת היצר הרע בישראל לפי ששמעו הדברות מפי משה רבנו

דהנה חז"ל אמרו (שהש"ר א טו) בפשעה שאמרו ישראל 'נעשה ונשמע' נעקר היצר הרע מלבם, וכשחזרו ואמרו 'דבר אפה עמנו ונשמעה' חזר היצר הרע למקומו.

ופרשתי לי בזה הפסוק (תהלים פא יד) 'לו עמי שמע לי' דיקא, ולא היו אומרים למשה רבנו ע"ה 'דבר אפה עמנו', אלא היו שומעים התורה מפי הגבורה, אז 'ישראל בדרך' ה'לכו', ולא היה שום שליטה להיצר הרע.

וזה שאמר נמי וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי, רצה לומר הואיל 'ולא שמעו בקולי' דיקא אלא אמרו 'דבר אפה עמנו', על כן וינסו אתי זה עשר פעמים ושמעו להסתו של יצר הרע. (פר' ויקהל)

כן היה במרגלים, אם הם בתחלת הליכתם לרגל את הארץ היו אוהבים לארץ ישראל, בודאי מצאו כמה מעלות בארץ ישראל, דהם לא יתפשו רק המעלות. אבל פיון דבעת הליכתם לא יצאו רק לדבר חסרונות, לכן לא חפשו רק חסרונות. וזה אמר ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה, בעת שפרו לא היו מחפשים רק דברי חסרונות, לכן זאת אשר היו מבקשים זאת מצאו.

ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו. ואמרו אל יושב הארץ הזאת וגו'. מבילתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר (יד יג-טז)

זכרון אהרן

רבי אהרן הכהן זצ"ל

טענת אמות העולם 'מבלי יכלת ה' מאחר שנגאלו ישראל ממצרים אף שלא היו ראויים

יש לדיק מהיכן ידע משה בברור גמור שאמות העולם כך יטעו ויאמרו שרק בזה היה הסבה שלא באו לארץ ישראל 'מבילתי יכלת ה'', ולא יאמרו האמות העולם שלא היו ישראל ראויים לפנס לארץ מרעתם.

ושמעתי באור נכון על זה, דהנה ידוע מש"ס ומדרשים שישאל היו גרועים מאד במצרים, כאמרו חז"ל על פסוק (שמות יב כא) 'משכו וקחו לכם צאן', שאמר הקב"ה משכו ידכם מעבודה זרה, ועוד אמרו ז"ל (וזה"ק ח"ב לא) 'שאם היו מתאחרים עוד במצרים היו משתקעים בנו"ן שצרי טמאה, ועוד אמרו ז"ל שקטרגו המלאכים בים ואמרו מה נשתנו אלו מאלו הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה.

ואם כן לא היו ראויים מצד עצמם לגאלה ולכל הנסים ונפלאות שעשה עמהם הקב"ה, רק כי גבר עליהם חסדו והפליא לעשות עמהם מצד הבטחת האבות, והוציאם ממצרים ביד חזקה, הינו שלא היו ראויים ועשה עמהם לפנים משורת הדין.

וכל זה ידעו מצרים וכן כל האמות, ולכן פשישחטם במדבר יטעו אמות העולם לומר שאין זה מסבת רעתם, כי הלא גם במצרים היו רעים ואף על פי כן הוציאם ה', אלא שזה 'מבילתי יכלת' וכו', ויאמרו זאת המצרים לשאר העמים,

ושׁיף בָּהוּ דוֹרוֹת כִּנּוּל.

וְהַשְׁתָּא יבאָרוּ הַפְּסוּקִים הַנּוּל עַל נִכּוֹן, שְׁאָמַר וְכִי תִשְׁנֶה לֹא תַעֲשֶׂה אֶת כָּל הַמִּצְוֹת וְגו', וּפִרְשׁ רַש"י דְּבַעֲבוּדָה זָרָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר, וּפִרְשׁ הַכְּתוּב בְּעֶצְמוֹ דְּלִמָּה יִהְיוּ שׁוֹגְגִין בַּעֲבוּדָה זָרָה, לְפִי שְׁאוּמְרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְבָדוֹ וְלֹא לָנוּ, כְּטַעֲנָת

מֹשֶׁה לִי צוּיִת וְלֹא לָהֶם.

וּבִאֲמַת אֵינוּ כֵּן, אֲלֵא אֵת כָּל אֲשֶׁר צוּה ה' אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה, רָצָה לֹמַר שֶׁהַצּוּי יִהְיֶה גַם בֵּן אֲלֵיכֶם רַק בְּיַד מֹשֶׁה, רָצָה לֹמַר עַל יְדֵי מֹשֶׁה יִהְיֶה הַצּוּי שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה אֲלֵיכֶם. וְאָמַר הַפְּסוּק רָאִיָּה עַל זֶה, שֶׁהָרִי מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צוּה ה' וְהִלָּאָה לְדֹרֵתֵיכֶם, רָצָה לֹמַר בְּזֶה שְׁאָמַר 'עַל פְּנֵי הַחֹרֶה בְּזֶה שִׁיָּהָ נִוְהֵג לְדוֹרוֹת כִּנּוּל, עַל כִּרְחֹף צָרִיף לֹמַר שֶׁהַצּוּי הוּא לְרַבִּים וְלֹא לִיחִיד כִּנּוּל.

הוֹכַחַת הַפְּסוּק שְׁאִסּוּר עֲבוּדָה זָרָה נִאֲמָרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל וְלֹא רַק לְמֹשֶׁה בְּלַחֲדוֹ

הַפְּסוּק הַשֵּׁנִי 'אֵת כָּל אֲשֶׁר צוּה' וְגו' הוּא לְכַאוּרָה כְּלוּ מִיָּתֵר. וְאָמַר הָרַב הַנּוּל דְּכָף פִּירוּשׁוֹ, עַל פִּי מַה שְׁאָמְרוּ רַז"ל (שְׁמוֹר מו ט) שֶׁטַעֲנַת מֹשֶׁה יִהְיֶה בְּעֶגְלָה לִי צוּיִת בְּלִשׁוֹן יחִיד 'לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים', וְלֹא לָהֶם. וּבִאֲמַת טַעֲנָה זֶה אֵינָה טַעֲנָה, לְפִי שְׁאָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (שְׁמוֹת כ ג) 'לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי', וְאָמְרוּ רַז"ל וְהוּכָא בְּרַש"י וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כָּל זֶמַן שְׁאֵנִי קָיָם, שְׁלֹא תֵאמַר לֹא נִצְטוּי עַל עֲבוּדַת אֱלִילִים אֲלֵא אֹתוֹ הַדּוֹר, עַכ"ל, עֵינֵי שֵׁם.

נִמְצָא בֵּינוֹן שְׁאִסּוּרָה הַצּוּיִת שֶׁל עֲבוּדַת אֱלִילִים לְדוֹרוֹת, עַל כִּרְחֹף לְכָל יִשְׂרָאֵל נִאֲמָרָה דְּשִׁיף בָּהוּ דוֹרוֹת, דְּאֵין הַצּוּי מִתִּים הַכָּל בִּיחִיד כְּנוֹדֵעַ מִרְז"ל, אֲבָל אֵי אֲמַרְתָּ דְּלִיחִיד נִאֲמָרָה הַצּוּיִת דְּהֵינּוּ לְמֹשֶׁה לְבָדוֹ, אֵין שִׁיף בּוֹ דוֹרוֹת, דְּאִפְשָׁר לְהִיטוּת שְׁמִיטָה הוּא וּבְנֵי וְלֹא יִשְׂאָר כְּלוּם, אֲלֵא עַל כִּרְחֹף צָרִיף לֹמַר דְּלְרַבִּים נִאֲמָרָה,

מִדַּת הַרְחָמִים'. וְזֶהוּ שְׁאָמַר ה', "אֲנִי ה' דְּבִרְתִּי", וְהֵינּוּ מַה שְׁגִזְרִיתִי עַל אוֹתָם שֶׁהֵם לְמַעַלְהָ מְגִיל עֲשָׂרִים שְׁמִיטָה בְּמִדְבָּר, הָרִי זֶה מִמִּדַּת הַרְחָמִים. וְאֵם תֵּאמַר, אֵיךְ יִתְכַּן שְׁגִזְרָה זֹאת הִיא מִמִּדַּת הַרְחָמִים, וְלִכְאוּרָה נִרְאָה שֶׁהִיא מִמִּדַּת הַדִּין? הַתְּשׁוּבָה עַל כֵּן, "אִם לֹא" הֵייתִי נִוְהֵג עִמָּכֶם בְּמִדַּת הַרְחָמִים, הָרִי "זֹאת אֲעֲשֶׂה לְכָל הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנוֹעֲדִים עָלַי בְּמִדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם יִמְתּוּ", כְּלוּמַר הֵייתִי גּוֹזֵר כְּלִיָּה "לְכָל הָעֵדָה", גַּם עַל אֵלוֹ שֶׁהֵם פְּחוּת מְגִיל עֲשָׂרִים. וְכַעַת שֶׁעֲלִיָּהם לֹא גִזְרִיתִי, הָרִי שְׁגִזְרָה זֹאת הִיא מִמִּדַּת הַרְחָמִים. (כַּאֲדִיבוֹת 'מִכּוֹן חֲכָמֵי סְפָרָד' נִתְיָבוֹת)

וְכִי תִשְׁנֶה וְלֹא תַעֲשֶׂה אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה. אֵת כָּל אֲשֶׁר צוּה ה' אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צוּה ה' וְהִלָּאָה לְדֹרֵתֵיכֶם (טו כב-כג)

נִפְשׁ יְהוּדָה

בְּשֵׁם הַבֵּי נִפְתָּלִי הִירָץ מִרְאוּי זצ"ל

מעשי צדיקים

יִצְחָאֵל דְּבַת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אוֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (יג לב)

בְּעֵת שֶׁלְמַד הַרַה"ק הַרְבֵּי מִפִּילֶץ זִיע"א בַּעַל הַשְּׁפָתִי צָדִיק שְׁעוֹר בְּצוּתָא עִם בְּנָיו וְחֻתְנָיו, נִכְנַס לְבֵית שְׁבוּ לְמַדוּ הַרַה"ק הַחֲפֶץ חַיִּים זִיע"א שְׁבָאוֹתֶם הַשָּׁנִים עֲדִין לֹא יָצָא טְבָעוֹ בְּעוֹלָם, בְּמִטְרָה לְמַכַּר אֶת סִפְרוֹ שְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן כְּמִנְהַגוֹ בְּשָׁנִים הָהֵם, כְּשֶׁהוּא מְסַבֵּר אוֹדוֹת נְחִיצוֹת הַסִּפֵּר לְהַנְצִל מִעוֹן שְׂרָבִים נִכְשָׁלִים בּוֹ.

מִבְּלִי מִשִּׁים נִפְלֹט מִפִּי אֶחָד מִבְּנֵי הַרְבֵּי מִפִּילֶץ הָעֵרָה בְּדֶרֶךְ בְּדִיחוּתָא עַל הַחֲפֶץ חַיִּים וְאָמַר, "פִּלָּא שֶׁהוּא עוֹשֶׂה סִפֵּר עַל שְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן, בְּעוֹד הוּא מְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל בְּכָף שְׁאוּמַר כִּי הֵם נִכְשָׁלִים בְּעוֹנוֹ לְשׁוֹן הָרַע".

הַשְּׁפָתִי צָדִיק שְׁמַע זֹאת וּפְנִי הַקְּדוּשׁוֹת חֲנוּרָה בְּאַחַת, אַחֵר אָמַר בְּזַעֲזוּעַ, "כִּי־צִדֵּק יִכּוֹלֶה טָפָה סְרוּחָה לְדַבֵּר אוֹדוֹת כְּזֶה פֶה קְדוֹשׁ", סִגַּר אֶת הַשְּׁלֶחַן עָרוּף שְׁבוּ עֶסֶק בְּלִמּוּדוֹ, וְהַחֵל מִתְּהִלָּה בְּחֶדֶר הַלּוֹף וְשׁוּב בְּלִי לְמִצָּא מְרֻגָּע לְנַפְשׁוֹ.

רַק אַחֵר חֲצִי שְׁעָה חֲזַר לְלַמֵּד עִמָּהֶם, אַחֵר זֶמַן בְּקוֹשׁ מֵאוֹתוֹ הֵבִן שִׁיבָאָר לוֹ

בְּכָל יְמֵי הָאֲבֵלוֹת לֹא לְמַדְתִּי תוֹרָה כְּדִין 'אֲבָל' הָאִסּוּר בְּתַלְמוּד תוֹרָה, וְרַק בְּלִיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פִּר' שֶׁלַח רְצִיתִי לְלַמֵּד, פְּתַחְתִּי אֶת הַחֲבוּר שֶׁהָיָה עֲדִין בְּכַתֵּב יוֹד קֹדֶשׁוֹ שֶׁל אָבִי בְּשֵׁם 'שֵׁם שְׁלֹמֹה' עַל הַתוֹרָה, וְרָאִיתִי אֶת דְּבָרֵי קֹדֶשׁוֹ בְּמִאֲמַר הָרַאשׁוֹן שֶׁכָּתַב לְפָרֹשׁ אֶת הַפְּסוּק, 'אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבָתִי תִשְׁלַחוּ כָל נְשִׂאֵי בָהֶם'.

'אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד' הוּא לְשׁוֹן הַתְּנַשְׂאוֹת, כְּמוֹ 'אֶחָד' הַמִּיחָד שְׁבָעִם, (רַש"י תוֹלָדוֹת כו י), וְאֵם הוּא מִתְּנַשֵּׂא רַק 'לְמִטָּה אֲבָתִי' בְּשִׁבְלִי מִטָּה אֲבָתִי, שֶׁהָיָה אָבִיו גְּדוֹל וְצָדִיק, הוּא סוּמֵךְ עַל זֶה בְּלִבּוֹ, וְחוֹשֵׁב שְׁאֵינוֹ צָרִיף לְלַמֵּד וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם כְּרָאוּ, 'תִּשְׁלַחוּ' מַעֲלִיכֶם, וְשֶׁלֹּא יַעֲלֶה זֹאת עַל לְבָבְךָ.

וְאָמַר הַכְּתוּב 'כָּל נְשִׂאֵי בָהֶם', כָּל הַתְּנַשְׂאוֹת וְעֲלִיָּה שֶׁהָיָה לְאָדָם, יִהְיֶה רַק 'בָּהֶם', וְלֹא מִחֲמַת אֲבֹתֵיהֶם בְּלִבּוֹ, אִם זֶה יִהְיֶה הָעֶקֶר, תִּהְיֶה זְכוּת אֲבֹתֵינוּ מְסִיעֵתוֹ, סִיִּם הַדְּרָכִי תִשְׁוֹבָה וְאָמַר, "הַבְּנֵי שְׁאֵבָא הַתְּכַוֵּן אֵלֵי בְּדִבְרֵי אֱלוֹהִים". (חֲדוּשׁ בַּחֲדוּשׁ, מוֹנִקְאָט)

שֶׁלַח לָךְ אֲנִשִּׁים וְיִתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבָתִי תִשְׁלַחוּ כָל נְשִׂאֵי בָהֶם (יג ב)

סִפֵּר הַרַה"ק הַדְּרָכִי תִשְׁוֹבָה זִיע"א, בְּעֶרֶב שַׁבַּת הָרַאשׁוֹן אַחֵר פְּטִירַת אָבִי הַרַה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה שְׁפִירָא זִיע"א בַּעַל שֵׁם שְׁלֹמֹה, שֶׁהָיָה בְּפִרְשֵׁת שֶׁלַח תְּרַנּוּג, יִהְיֶה הָעוֹלָם חֲשׁוֹף בְּעֵדֵי וְלִבִּי שְׁבוּר לְשִׁבְרֵי שְׂבָרִים.

אָמְרוּ לִי שְׁחִסִידִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים בָּאוּ לְשַׁבַּת בְּמַחְצָתִי לְשַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְשֶׁאֲלַתִּי לְשֵׁם מַה הִגִּיעוּ, הָרִי הַרְבֵּי הַלֶּף לְמִנוּחוֹת וְאֵינֶנּוּ בֵּין חַיִּים, וְעֵנִי לִי שְׁבָאוֹ לְשַׁבַּת בְּצֵל הַרְבֵּי הַחֲדָשׁ.

הַתְּשׁוּבָה הִיָּתָה תְּמוּהָה לִי, הָרִי הַכְּרִיתִים לְחִסִידִים וְאֲנִשִּׁי מַעֲשֶׂה וּבִינֵיהֶם בְּעֲלֵי מִדְרָגָה, אֲשֶׁר זָכוּ לְהַסְתַּוּפָּה בְּצֵל קֹדֶשׁוֹ שֶׁל אָבִי וְיִוְדָעִים כִּי־צִדֵּק נִרְאָה צָדִיק אֲמַת הָעוֹבֵד אֶת ה' בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ מִמֶּשׁ, וְיָמָה הֵם מְחַפְּשִׁים אֲצָלִי, עַד שֶׁכְּמַעֲט וְלֹא רְצִיתִי לְקַבֵּלֶם.

לְבַסּוּף שְׁבָתִי וְהַרְחָרְתִּי שְׁבוּדָאֵי לֹא בְּזִכּוּתִי בָּאוּ, אֲלֵא לְכַבּוֹד בֵּית אָבָא, מִחֲמַת רְצוֹנָם לְכַבֵּד אוֹתוֹ גַּם אַחֵר הַסְתַּלְקוּתוֹ, וְאוּלֵי גַם לְחֹזֶק אוֹתִי בְּעַת קִשָּׁה זֹאת, עַל יְדֵי מַחְשָׁבָה זֹאת הוּקַל לִי לְקַבֵּלֶם.

מכות רצח, "בוש לך יהודון מלכלך, מהיכן גנבת את הנגד הזה, וכי לא די לך בגנדים הנאים שהמחנה מספק לך".

אחר דקות ארפות של הפאות, שחרר הרב, אסף את עצמותיו השבורות, עצר את שטפי הדם, ויצא לצריף, מיד בכניסתו בדק את בגד הציצית לודא כי נותר בשלמותו, כשגלה כי הוא על גופו, מלכלך בכתמי דם ומאבק היטב, אף עדין כשר ומהדר ללבישה, נצצו עיניו משמחה.

הרב הקפיד ללבש את הציצית בכל תקופת המלחמה, לקראת סיומה, העבירו הנאצים בתכנית שטנית ומרשעת את היהודים אסירי הפרך לגרמניה, רגע לפני שעלו על הרכבת, הכרחו להתייבב בשתי שורות ישרות ולעבר לפני הקאפו שעתידי ללוותם במסע, שספר אותם וממש את בגדיהם, לודא כי אינם מכריחים דבר בעל ערך.

כשהגיע אל הרב מיזליש הבחין מיד שמשהו אינו כשורה, בחמת זעם משך בחלצתו, ולנכח עיניו הנדהמות גלה בגד מזהיב מישן, מאבק ומקמט, וחוטטים קשורים בצדיו, הנאצי משך את בגד הציצית וקרע אותו מעל גופו של הרב באמרו, "הנגד הזה אינו שונה כלום, אתה לא צריך אותו".

הרב התחנן לקבל את הנגד כמבקש על נפשו, אף הבקשה עוררה את זעמו של השומר האכזר שתפס בציצית וקרעה לגזרים, אחר השליכה במו ידיו אל התנור הנוער שם הפכה למאכלת אש.

הרב העלה על רכבת המשא אליה דחסו מאות יהודים שישבו צפופים בדחק נורא, וכדי לעצם עין לשנה מינימלית, הצרכו להשען זה על כתף זה. במרכז הקרון כמו פריץ מדשן ענג, שכב על ספסל רחב הקאפו האכזר ששרף את הציצית וישן שנת ישרים, כשקול נחירותיו מהדהד ברחבי הקרון.

גם הרב מיזליש נסה להרדם מעט, והשעין את ראשו על כתפי בנו זלמן לייב שישב לצדו, מנסה לעצם עין, אחר מספר דקות כתפו של הבן החלה לכאב מהתנוחה בה הוא נושא את ראש אביו, והוא פנה לאביו בבקשה, "הפתח פואבת לי מאד, אני כבר לא מחזיק מעמד יותר".

הדבר נראה מוזר, מדוע שהבן יסרב לשאת את ראש אביו על כתפו, במקום בו כל יהודי מושיט את כתפו לראשו

בדבריו אלו התכונן הרב המשלח להוכיח תוכחה מסתרת לאותו רב מירושלים, שכאשר יבטל את נגיעותיו ויעין בדבר צדקה זו מתוך כוונה טהורה, יוכל להבין על כוון מדוע ראוי אותו אדם לקבל את הסכום המכבד ששלח לו. (מסכת סמן)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ונעשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לזריתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת (טו לח)

ספר רבי צבי הירש מיזליש זצ"ל, בעל שו"ת **מקדשי השם ורבה של וייזן** שבהונגריה, לאחר המלחמה שמש כרב במחנות העקורים, עד שלימים היה לרב קהלת שארית ישראל בשיקאגו, את אשר ארע עמו בזכות מצות ציצית.

למחנה ההשמדה אושוויץ הגיעו הרב ובני משפחתו כשבחיקו של הרב טמון חפץ מיוחד ויקר, טלית שקבל פירשה מזקנו הרה"ק **רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים** זיע"א, **הייטב לב**, במאמץ רב עלה בידו להחדיר את הטלית לצריף אליו שבץ, אף הבין כי מסכן להתעטף בטלית גדול במחנה בו שורצים אנשי קאפו אכזריים.

לפיכך חתר בצער רב את הטלית הגדולה, נקב חור במרפזה, והפכה לטלית קטן, גם ללבש טלית קטן היה מסכן במחנה אושוויץ, אבל לכל הפחות נתן ללבשה תחת הבגדים ולקוות שלא ישימו לב.

הדבר כרוך היה בסכנה, שכן בגדי האסירים במחנה היו זהים ודקים, ובמבט מעמיק נתן היה לגלות כי מתחת מדי האסיר הרגילים הוא לובש בגד נוסף, אף הרב לא יכל להפרד מבגד הציצית, לבו בטח שמצות ציצית תהיה לסגלה ולשמירה מפני המזיקין, בעת הריס העולם.

מדי ערב אחר יום עבודה מפרך הלכו האסירים לצריף העלוב שנשא את השם 'מקלחת', היה זה חדר קטן שצנור מים קרים בתקרתו, בכניסה ישב שומר אכזר שהביט ביהודים היוצאים מהמקלחת, ובחן אותם לודא כי איש אינו יוצא עם יותר מבגד אחד, כדי להפיג את שעמומו הכה לא פעם יהודי מזדמן, בשם אכזריותו הרבה.

כשראה השומר את הרב יוצא, הבחין כי בגדיו עבים מהרגיל, חיש קרא אליו את הרב ואחרי חבטה הגונה על ראשו, החל ממשש את בגדיו, ומצא את הציצית, הרב קפא על מקומו, והשומר הצליח באלתו

את החלוק בין שיטת הט"ז והש"ך בענין שבו עסקו אותה שעה, אף הוא לא ידע לענות, אמר לו אביו באירונה, "מה הפלא שאינו יודע, כיון שדבר על פה קדוש".

מאז במשך שנה תמימה, היה השפתי צדיק מבקש מבנו בעת קביעות למודם שיבאר לו פשט במחלוקות השונות בשלחן ערוך, וכאשר היה נשאר ללא מענה, הוא חזר ואמר, "מה הפלא שאינו יודע, כיון שדבר על פה קדוש", רק ככלות השנה חדל מלשאול ולהעיר לו כן.

זאת ספר אב"ד **אמסטוב** הגאון **רבי דב בעריש איינהורן** זצ"ל הי"ד שהיה בזיו"ר חתנו של השפתי צדיק, ובכל פעם שהיה מספר זאת, היה מתרגש כשתאר כיצד החוריו באחת פני חותנו הגדול, ומה הוא הגיב אז. (סיח זקנים ח"ג עמ' ת"ו)

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד (יד ז)

מעשה שהיה בעיר הקדש ירושלים ת"ו, אחד מגדולי ישראל בארצות הגולה שלח סכום כסף נכבד לידי אחד מגדולי הרבנים המפרסמים בעיר הקדש, בצורף בקשה להעביר את הסכום במלואו לאיש מסים מענני העיר.

הרב המקבל תמה בלב מדוע שלח סכום עצום כזה בשביל נזקק אחד, הלא בסכום זה אפשר לכלכל כמה וכמה משפחות עניים בני טובים המצויות לרב בעיר הקדש העניה והחרבה, ושלח לשאל את פי הרב השולח מדוע יעשה כן.

הטיב הרב בחריפות לשונו, מצינו בפרשת המרגלים שנסתלחו יהושע בנו וכלב בן יפנה יחד עם המרגלים הרשעים לרגל את ארץ ישראל, כאשר עמדו אותם אנשים חטאים ודברו סרה על הארץ הקדושה, השתיקו אותם יהושע וכלב ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד.

טעם כפל הלשון הוא לרמז על מאמר המשנה באבות (ז ז) 'מאד מאד הוי שפל רוח', כלומר כיצד זכו יהושע וכלב להנצל מעצת המרגלים הרשעים, על ידי שלא הלכו אחר הנגיעות שלהם אלא השפילו רוחם מאד מאד ובטלו דעתם לדעת משלחם, בכח זה זכו לראות בטובת הארץ ובקדושתה.

לנסע לחתונה של קרובי משפחתו, הנערכת באחת הערים הגדולות.

שאל רבי אליהו האם החתונה תערך לפי כל גדרי הצניעות, והבחור הודה כי לכאורה החתונה לא תערך פנדרש על פי התורה הקדושה, "אולם אני יודע היטב לשמור על עצמי מלראות ברע", נסה להרגיע את המשגיח החושש.

תמה רבי אליהו, "אני כבר זקן מפלג, בן שמונים שנה ויותר, וכמעט שאינני רואה בעין אחת, ובכל זאת בעת שאני צריך ללכת לקפת חולים אני רועד ומפחד שמא אכשל חלילה בראיה אסורה, ואתה בחור צעיר בעל שתי עינים בריאות, כיצד יתכן שאינך חושש כלל". (לב אליהו)

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אטור אתם זנים אחריהם (טו לט)

במרוקו ידעו כל הנשים על קדשתו ופרישותו של הרה"ק **הבבא סאלי** זיע"א, בעת שיוצא היה מביתו לרחוב, מקפיד היה לכסות את עיניו בצעיפו לבל יראה מראה אסור, ואף על פי כן היה המשרת בקדש מקדים צעדיו לפניו וצועק, "נשים", וכלן היו נעלמות מהרחוב עד שהיה מגיע למחוז חפצו.

שנים רבות מקפיד היה הבבא סאלי שמשרתיו בקדש יהיו ילדים, הוא ידע את הסכנה האורבת למשרתים של אנשים קדושים, שהחיצונים נאחזים בהם כיון שאינם יכולים להתגרות בקדושים עצמם.

כתוב בספרים שיש משרתים של הצדיקים שהם משרש נשמתו של גחזי נערו של אלישע, ושוכנת בקרבם תאות ממון ותאוות נוספות, והיה משתדל להחליף את משרתיו לפני שיגדלו ויתאחזו בהם החיצונים.

יום אחד גרש בבא סאלי את אחד ממשרתיו כשהוא מצוה עליו שלא ידרך מעתה על מפתן ביתו, כשנשאל לפשר הענין השיב כי החיצונים נדבקו בו, והוא התדדר מטה מטה, במקרה אחר סלק מביתו משרת של אחד המקבלים המפרסמים בירושלים, בטענה כי הוא הסטרך אחרא בכבודו ובעצמו.

משדא כי משרתיו הנערים אינם מחזיקים מעמד ונופלים ברשת החיצונים בתאוות גרועות, גרש את כלם ובמשך תקופה מסוימת שרתה אותו רק בתו הצעירה, במקום כל אותם משרתים. (הסבא קדישא סיידא בנא סאלי)

את דירתם והעבירו כל התעודות והמכתבים לדירה החדשה, באמצע הדרך נפל כתב המסירה נגד הרבי ואבד. (מובא אליהו)

והיה לכם לציצת וראיתם אתו (טו לט)

טרם חלפו שלושה ימים מהשחרור מעל הנאצים ימ"ש, כבר התחיל הרה"ק **השפע חיים** זיע"א להתכונן לקראת שבת מלכתא, ביום הששי כ"א באיר שחרית קרא אליו מספר נערים מבין הנצולים, ובקש מהם שיסיעו לו לארגון ולסדר מקום תפלה מתאים ובית מדרש עבור יהודי המחנה, בתמורה הבטיח להם כי ברגע שתשיג ידו מאי שם זוג תפלין, יהיו הם הראשונים להניח אותם.

הרבי שזקנו התחיל מחדש לצמח זיפים, שרוי היה כל אותו יום הששי בהתלהבות גדולה, אחרי שטבל במעין סמוך לכבוד שבת קדש, פתח וטכס עצות מהיכן להשיג טלית לתפלה, עד שהביאו לו סדין ממחסני המחנה, אותו הועיד לשם טלית.

מפקעת של צמר שהודמנה לפניו בהשגחה פרטית טוה במו ידיו את החוטים לציצית, מלאכת הטויה עלתה לו בקשי רב מספר שעות, עד שמחסר פנאי לא הספיק אפילו לקשר הכריכות על הגדילים כראוי והסתפק בקשרים הראשונים בלבד, היום נטה לערב, אתא שבת ראשונה של גאולים. (לפיד האש)

לפני הרה"ק **השפע חיים** זיע"א נכנס אדם שנקרא נשוא פנים ודבורו כצורבא דרבנן, והתחילו לשוחח עמו, לפתע פנה אליו הרבי בשאלה, "האם לובש מר טלית קטן", פני האורח החורו פסיד ויעו, "לא אכחד, אינני לובש", הרבי תמה כיצד יתכן, והלה הצטדק, "הרי עכשו לילה דלאו זמן ציצית".

הרב נתן בו מבט נוקב, והלה יצא כהרף עין מחדרו, חסידים הלכו בעקבותיו, עד שראו ספרי מינים נושרין מחיקו והתברר שהוא מאנשי המיסיון. כשספרו זאת לרבי אמר, "הרגשתי מדבוריו שאינו פשוטה, חסרו לו הארבע כנפות". (לפיד האש)

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (טו לט)
אל המשגיח **רבי אליהו לופיאן** זצ"ל נגש בחור מהישיבה ובקש את רשותו

של חברו, מה קרה לבן שהתנוחה כה הכבידה עליו, עד שגרמה לו לפנות לאביו בקריאה נרגשת כי יטה את ראשו לצד השני.

הרב הרים את ראשו מכתף בנו והטה את ראשו לצד השני, להשכיב את הראש על כתף היהודי היושב בצמוד אליו מהצד השני, מרוח צר נוצר בין ראשי האב והבן. באותה עת פעלו באזור מטוסי ארצות הברית ואחד המפציצים זהה רכבת נאצית שועטת על המסלות, ומיד שגר פצצה לעברה.

בנסי נסים החטיאה הפצצה את הרכבת עצמה ורק רסיס ממנה עף בחזקה לתוכה, הרסיס פער חר בתקרת הקרון בו ישב הרב מייזליש, ועבר במרוח הצר שבין ראשו לבין ראש בנו, באותו מקום עליו השעין האב את ראשו אף לפני שניה, משם המשיך הרסיס הישר לספסל עליו שכב השומר הארוך, וברגע אחד פגע בשתי ידיו, מותיר ידים כרותות למחצה ושותתות דם.

הנאצי התעורר והחל לזעק מיסורים, נס פלאי היה לרב שהטה את ראשו שניות ספורות קדם לכן לאור בקשתו המפתיעה של בנו, מצות הציצית המשיכה להגן עליו בשל מסירות נפשו, ונקמה את נקמתה בצורך האכזר שהשחיתה ברשעותו ומצא לאלתר את מותו, הרב לעמיתו השתחרר כעבר ימים ספורים, וזכה להקים משפחה וקהלה לתפארת. (ע"פ מקדשי השם)

ונעטו להם ציצת (טו לח)

כשהייתה המסירה למלכות כנגד הרה"ק **רבי מרדכי מלעכוויטש** זיע"א והוא חשש מלהתפס בידם, קם ונסע לבית הרה"ק **רבי ברוך ממעוז צבד** זיע"א להזכיר עצמו לפניו, בהגיעו לחדר רבי ברוך, תמה לראות בגד של ארבע כנפות תלוי על הקיר, שאחד מהחוטים שלו נפסקו.

בהביעו את תמיהתו, השיב רבי ברוך כי נשמה קדושה התגלגלה בצמר של הכבשים, והיא המתנה שהצמר הזה ישמר עד שיעשה ממנו ציצית, קעת הוא שומר את הציצית הפסולה עד שיהיה לנשמה את הזכות שהציצית תכשר, והנשמה תזכה לבוא אל תקונה.

ישב רבי מרדכי בבית הרבי מלעכוויטש עד פורים, אז פנה אליו רבי ברוך ואמר, "כיון שאתה ברוך מרדכי יתקיים גם ארור המן", אחר זמן שנו בית הממשלה

פרשת שלח

קברי אבות

הפחד בירושלים באותם ימים של שליח מלחמת העולם השנייה, כאשר הצבא הגרמני בפיקודו של הרשע "רומל" ימ"ש, התקרב אל גבולות ארץ מצרים, היה נורא. סכנה חמורה נשקפה לכל ארצות המזרח התיכון, ובמיוחד ליישוב היהודי בארץ הקודש. הנאצים ימ"ש לא הסתירו את כוונותיהם הזדוניות, וכשהיו קרובים כל כך, חרדו הלבבות עד מאוד, אבל גדול היהודים, צום ובכי ומספד, שק ואפר יוצע לרבים.

באותה מידה שכלל ישראל חרד מהצרה הנוראה המתרגשת ובאה רח"ל, עלזו ושמוחו הערבים צוררי ישראל על פלישת הגרמנים, בתקוותם כי מלאכתם הבזויה תיעשה ביד אחרים. הרשעים הארורים הרימו ראש והיו מסתובבים בין היהודים בראש מורם ומאיימים על היום הקרוב בו ייעשה כליה בשונאיהם של ישראל. ברוע לבבם היו מצביעים על הרכוש של היהודים ואומרים: בקרוב כל זה יעבור אלינו.

בארץ מצרים עברו הערבים מאיומים גרידא למעשים בפועל והחלו משתוללים ופוגעים בכל הקדוש והיקר לעם היהודי. בעיר 'דמנהור' שם חלקת מחוקק ספון, ציונו הקדוש של רבינו אביר הרועים כ"ק מרן אדמו"ר אביר יעקב זיע"א, עשו הפורעים ככל העולה על רוחם הטמאה. הם הוציאו את ספר התורה המקודש מההיכל, ובעוונותינו חיללוהו, רמסוהו ושרפוהו בבזיון נורא. לאחר מכן, שלחו הרשעים אש בחדרים ובעליות אשר מסביב למצבתו של רבינו, וכמעט שהחריבוהו כליל. באותו לילה, לאחר חילול הקבר הקדוש של רבינו האביר יעקב, ישן היה הגאון רבי יצחק אלפיי זצ"ל, מרבני ישיבת המקובלים 'בית אל' בירושלים ומגדולי חכמי תורת הנסתר של אותו הדור, על מיטתו, והנה חזיון מופלא נגלה לנגד עיניו.

בחלומו הוא רואה אדם נכבד עד מאוד, לבוש ב'חלוקא דרבנן', גלימה ארוכה, ולראשו מצנפת כמנהג חכמי המזרח, אשר את שמו לא ידע ואותו לא הכיר, והחכם שואלו: הרי רגיל אתה ללמוד ולעשות תיקונים וייחודים על קברי הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה. מדוע אינך מגיע גם אל קברי?

רבי יצחק אלפיי נחרד ושאל את האיש: איך אדע לבוא אל קברך כשאיני יודע מי אתה והיכן מקום קבורתך?! הנהן האיש בראשו ואמר: שמי "יעקב אביחצירא" ומקום

מושל המחוז ואמסור לו כי חכם יהודי חשוב מבקש להיפגש עימו. אני משוכנע כי הוא יקבל את החכם לשיחה.

לא חלפו דקות ספורות, וקולו של הקצין נשמע ומכריז: כבוד החכם היהודי, הנה מושל המחוז נאות לקבל אותך לשיחה! אולם רק אתה יכול להיכנס, את מלוויו השאר בחוץ, והם ימתינו לך עד שתשוב.

הפגישה של רבי יצחק אלפיי ומושל המחוז עלתה יפה. המושל קיבלו בכבוד רב, האזין ברוב קשב לחלום המפתיע ולבקשה הנלווית, להינתן רשות למניין של עשרה יהודים לנסוע למצרים, כדי להשתטח על הקבר בדמנהור, כדי שבזכות הצדיק, האביר יעקב, יובסו הגרמנים במלחמה.

לאחר דקות של הרהור נענה המושל ואמר: בשל מצב החירום השורר כעת, הרי שאף אזרח אינו יכול לנסוע למצרים, ולא ניתן להנפיק אישורי מעבר כלל. המצב כרגע הוא שהרכבות מיועדות אך ורק להסעת חיילים, ואכן מדי יום ביומו יוצאות הרכבות כשהם עמוסות בחיילים הנוסעים היישר אל קו החזית. העצה שיש ביכולתי לתת לך, סיימ מושל המחוז ואמר, לך בגפך אל תחנת הרכבת, שם תתערב עם החיילים ותעלה יחד עימם אל אחד הקרונות. אם אכן לא תתפש בדרך על ידי המשטרה הצבאית, מה טוב, וזה עצמו יהיה לך הסימן שאכן חלומך אמת, וכך תוכל לבוא אל הקבר בדמנהור.

לאחר שרבי יצחק אלפיי נפרד לשלום ממושל המחוז וחזר אל חבריו המקובלים שהמתינו לו בכליון עיניים, סח באזנם את אשר אמר לו המושל. אלא שהם לא הסכימו לקבל זאת. בתרעומת גלויה אמרו הללו: דע לך כי מושל המחוז דחה אותך בעורבא פרח ובדברים של מה בכך, שהרי אין כל מציאות הגיונית בה תוכל לעלות יחד עם החיילים לרכבת והם לא ירגישו בך. דע לך כי כניסתך לגוב האריות היא כסכנת נפשות ממש, ודומה עלינו כי שב ואל תעשה עדיף לך. הישאר בביתך בירושלים ואל תסכן את עצמך בנסיעה לדמנהור.

מיאן רבי יצחק אלפיי לקבל את עצת חבריו. הוא ידע כי שליח מצוה הוא, וכי זכות הצדיק רבינו האביר יעקב בוודאי תגן עליו, ועדיפה היא עשרת מונים מאותו 'רשיון מעבר' שינפיק לו מושל המחוז. כבר בבוקר יום המחרת לקח רבי יצחק אלפיה מזוודה קטנה, שם הכניס את טליתו ותפיליו, מעט בגדים וציידה לדרך, והלך אל תחנת הרכבת.

קבורתי הוא בעיר דמנהור שבארץ מצרים, ועתה שמע בקולי איעצך, מהרה חושה אל תעמוד, ובוא אל קברי ככל המוקדם, כי עת צרה גדולה היא ובסדר תפילותיך ולימודיך על קברי תבוא ישועה גדולה לעם ישראל.

בחדרת קודש התעורר רבי יצחק אלפיי משנתו. החלום היה מוחשי ממש ועדיין עמד לנגד עיניו. נפעם כולו מיהר רבי יצחק אלפיי ללכת אל בית המדרש של ישיבת המקובלים בה למד, וסיפר את חלומו לחבריו המקובלים, כשהוא תוהה ושואל אותם: האם שמעתם מימכם על חכם בשם רבי יעקב אביחצירא שמנוחתו כבוד בדמנהור שבמצרים?!

התשובה הייתה חד משמעית. כולם הכירו את הצדיק ואמרו יחד: הלוא הוא הצדיק יסוד עולם המפורסם בנפלאותיו והמלומד בניסים, אשר חיבר את הספרים הנודעים 'פתוחי חותם', 'יורו משפטיך ליעקב', 'מחשוף הלבן', ועוד. אשרי מי שראה פניו בחלום, אשריך שזכית לכך.

מששמע רבי יצחק אלפיי כי מדובר באחד מגדולי עולם הבין כי עליו מוטלת החובה לקיים את בקשתו של הצדיק, בפרט לאחר שהצדיק הבהיר לו כי ישועת ישראל תלויה בזה. ואכן, תיכף ומיד לאחר תפילת שחרית הלך רבי יצחק אלפיי יחד עם שניים מידידיו המקובלים, אל מושל המחוז, כדי לקבל ממנו אישור יציאה למצרים, שכן בלי אישור זה לא היה ניתן לעבור את הגבול.

עם בואם למשרדו של מושל המחוז עצר אתם השומר בכניסה ושאלם בתוקף: האם יש ברשותם אישור כניסה או הזמנה להגיע אל המושל? משהשיבו בשלילה, נענה השומר ואמר: אם בימים כתיקונם לא ניתן להיכנס אל המושל ללא תיאום מוקדם, על אחת כמה וכמה, בימים טרופים אלו, ימי חירום, כשמלחמה גדולה עומדת בפתח. הסתלקו מכאן מיד, נופף השומר במקלו באיום, כי לא תורשו להיכנס פנימה.

טעה השומר כשחשב שנפנופי המקל ירתיעו את רבי יצחק אלפיי. המקובל נותר לעמוד על מקומו ואמר לשומר במילים שאינם משתמעות לשתי פנים: אני אכנס אל מושל המחוז, ויהי מה.

עודו מתווכח נמרצות עם השומר ולפתע, קצין בכיר יורד ממשרדו של מושל המחוז ולשמע הצעקות פנה לברר את סיבת הויכוח. הדרת פניו של רבי יצחק אלפיי שבתה את ליבו של הקצין והוא אמר לשומר: הרפה מהחכם היהודי! הנה אני עולה חזרה אל

הארורים ברחו מהחזית ויד האנגלים היא על העליונה.

חזר החכם אל מתחם הקבר ויספר לרבי יצחק אלפיה ולכל החכמים שהיו אתו על הנס הגדול אשר עשה הקב"ה להצילם ולהחיותם. מיד נעמדו החכמים כולם וקראו הלל בשמחה רבה, ויהי הדבר לנס ולפלא.

באותה שעה גילה רבי יצחק אלפיה לנוכחים סוד נפלא ונשגב מאוד, כי בשעת הלימוד והתפילה האיר ה' את עיניו לראות אור גדול עולה ובוקע מתוך מצבת קברו של רבינו האביר יעקב, והיה זה כמין 'עמוד אש' - 'עמודא דנהורא' שיצאה מקברו והתנשאה למרומים. והיה באור הגנוז הזה שיצא מקברו של רבינו סימן שאכן נתקבלו התורה והתפילה לרצון לפני אדון כל להיושע בתשועת עולמים.

על הפסוק (במדבר יג כב): **וַיַּעַל בְּנֵגֶב וַיָּבֹא עַד חֲבֹרֹן וְשָׁם אַחִימֵן שָׁשִׁי וְתַלְמִי יִלְדִי הַעֲנָק וְחֲבֹרֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לְפָנַי צֶעַן מִצְרַיִם**, פירש רש"י: **כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות, שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם**, וכן הוא אומר (דברים א לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך בה, וכתב (שופטים א כ) ויתנו לכלב את חברון. ומקורו טהור ממה שדרשו במסכת סוטה (לד): **וַיָּבֹא עַד חֲבֹרֹן** - 'ויבוא' מבעי ליה. אמר רבא: מלמד, שפירש כלב מעצת מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות, אמר להם: אבותי, בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת מרגלים.

וכך הוא שפירש רבינו הר"ן בדרשותיו (דרוש ח): ויתכן באנשי זאת המעלה, שתהיה נפשם גם בחייהם צרורה בצרור החיים, כי הם בעצמם מעון לשכינה, כאשר רמזו בעל ספר 'הכוזרי', עד כאן, ואפשר שנתכוין גם לזה. ולפיכך בהמצא לחכמים והחסידיים בדורות, יהיה השפע שופע עליהם, ובאמצעותם אפשר שיהיה שופע על כל המוכנים מבני דורם, וכל שכן לאותם שהם מתקרבים אליהם ומשתתפים עמהם.

ולא בחייהם בלבד, כי גם אחרי מותם, מקומות קברותיהן ראויין להמצא השפע שם בצד מן הצדדים. כי עצמותיהם אשר כבר היו כלים לחול עליהם השפע האלהי, עדיין נשאר בהם מן המעלה והכבוד שיספיק לכיוצא בזה. ומפני זה אמרו רבותינו ז"ל (סוטה לד): **שראו להשתטח על קברי הצדיקים ולהתפלל שם, כי התפלה במקום ההוא תהיה רצויה יותר, להמצא שם גופות אשר חל עליהם כבר השפע האלוקי.**

הוא קרא בהתרגשות: אחי ורעי, בואו לעזרת ה' בגיבורים והגיעו יחד עמי לדמנהור. אין רצוני להיות שם בגפי, אלא יחד עמכם, ובזכות תפילת רבים נזכה להמשיך שפע ברכה וישועה לאחינו בני ישראל בכל העולם.

דברי רבי יצחק אלפיה היוצאים מהלב נכנסו אל הלב, ועד מהרה החלו החכמים להתארגן כראוי לקראת הנסיעה לדמנהור. נדיבי הלב ששמעו על כך, תרמו שק גדול של קמח ושני פחים של שמן זית ועוד כהנה וכהנה דברי מאכל, וקבוצה גדולה של כמה עשרות אנשים יצאו יחד במסע אל העיר דמנהור, אל קברו הקדוש של רבינו האביר יעקב.

עם הגיעם לקבר, הזדעזעו כולם למראה החורבן שהרשעים הארורים עשו בקבר. כולם ניסו להחזיר את הסדר בקבר ובכל החדרים על כנו, ניקו ככל שהיה בידם לנקות והחזירו למקום את סדרו הראוי לו. לאחר שסיימו, נעמד רבי יצחק אלפיה וקרא בקול נרגש: זכור את אשר עשה לך עמלק! הנאצים ימ"ש מאיימים על שארית ישראל, ולכן אנחנו נלמד ונתפלל בעזרת השם ובלי נדר להצלחת ולזכות עם ישראל, עד שיגמר כל המזון שהבאנו עמנו. לא נרפה ולא נשקוט מלהתחנן ולבקש עד שנזכה לראות את ישועת השם כהרף עין.

הלומדים פתחו בסדר הלימוד והתפילות המתוקן בידי חכמי ישראל. כך הם למדו פעמיים את סדר 'תענית הדיבור', 'שבעה כורתי ברית', 'הקפת המצבה', ועוד שאר מיני תפילות ובקשות, 'ייחודים ותיקונים', לבטל כל גזרות קשות ולקרוע גזר דין מעל כלל ישראל. היו החכמים כולם עוסקים בתורתם ובתפילתם, לילה ויום, כמעט ללא הפסק.

בלילה השלישי נצרך היה אחד מהחכמים לצאת מהקבר החוצה, והנה בעומדו בחוץ ראה כי העיר דמנהור כולה מוארת באור יקרות. ברגע הראשון הוא התפלא מאוד, שכן בכל התקופה האחרונה ציוו השלטונות על האפלה מוחלטת, וכל התושבים נאסרו להעלות אור בלילות כדי שלא לסייע ביד האוייב הגרמני לזהות ולראות את העיר, והנה עתה לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה.

עוד החכם מהרהר בדבר מוזר זה שאין בני העיר שומרים ומקפידים על חוקי האפלה והנה אוזנו שומעת מרחוק את קול העם מריעים בתרועת ששון ושמחה. באותו הרגע הוא הבין כי מצהלות השמחה והאור הגדול הם אכן סימן מובהק לכך שהמלחמה הסתיימה.

הוא יצא מהמתחם הגדול והלך אל העיר כדי לברר פשר דבר. לא חלפו כמה דקות עד שהוברר לו גודל הנס שהיה: הגרמנים

עם השמע הצפירה המעידה על כניסת הרכבת לתחנה ניגשו שני קצינים אל רבי יצחק אלפיה, שאלוהו לשמו והעלוהו אל הקרון, כשהם יושבים משני צדדיו, עד שהגיעו אל העיר קהיר, בירת ארץ מצרים. משהגיעה הרכבת ליעדה, ליוו הקצינים את רבי יצחק עד לשכונת היהודים, ושם נעלמו מעיניו כאילו לא היו.

רבי יצחק אלפיה לא ידע מי הם קצינים אלו, שהיו נראים כבעלי דרגה בכירה מאוד, ואף לא ידע מי שלח אותם אליו. האם היה זה מושל המחוז שבסופו של דבר החליט לשתף פעולה ולדאוג לאבטחת החכם היהודי, או שמא היו אלו שני מלאכים קדושים שהגיעו ממרומים כדי לסייע ביד החכם להגיע אל קברו של הצדיק.

עומד היה רבי יצחק אלפיה ברחוב העיר, מזוודתו בידו, ואינו יודע להיכן להשים את פעמיו. לפתע ראה ילד יהודי מהלך לפי תומו, והוא קרא לו בלשון הקודש וביקשו: הואל נא להראות לי את הדרך בה אלך אל בית הכנסת 'כתר תורה' הנודע. הילד הסכים ועד מהרה מצא רבי יצחק אלפיה את עצמו עומד בפתח בית הכנסת, מול עיני החכמים המקומיים המביטים בו בהשתאות.

החכמים לא האמינו למראה עיניהם. היו מהם שבעבר היו בירושלים, להתפלל ליד שריד בית מקדשנו, והכירו את חכמי ומקובלי ירושלים, בהם את רבי יצחק אלפיה, והנה הם רואים את החכם הירושלמי עומד לנגד עיניהם.

כולם ידעו היטב שבשל מצב החירום אין יוצא ואין בא, והנה, רבי יצחק אלפיה עשה את הבלתי יאומן והגיע מירושלים למצרים. הם גם מאוד התפלאו על כך: הרי הצבא הגרמני חונה היה סמוך למצרים, כך שהסכנה במצרים הייתה יותר גדולה ומוחשית מאשר בירושלים, ומה מביא את החכם הפיקח לעזוב את ארץ ישראל ולהיכנס למקום סכנה מובהק זה.

מזגו לו החכמים כוס תה מהביל, כך גם כיבדוהו בעוגיות ובתמרים להשיב את נפשו מהדרך הארוכה, ולאחר מכן כיבדוהו לספר את סיפורו. רבי יצחק אלפיה פתח את פיו בחכמה והחל מספר בניחותא את כל אשר אירע עמו מתחילה ועד סוף.

תחילה סיפר על חלומו המופלא, בו איש שאותו לא הכיר הזדהה לפניו כרבי יעקב אביחצירא מדמנהור ותהה באזניו על כך שאין הוא מגיע להשתטח על קברו, תוך שהוא מזמינו לעשות כן בהקדם למען ישועת ישראל. ולאחר מכן, סיפר על הנסיעה הפלאית מארץ ישראל לקהיר, ללא כל אישור יציאה רשמי, וכששני קצינים מלווים אותו מתחילת דרכו ועד סופה.

אך סיים רבי יצחק אלפיה את סיפורו,

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

כח הקבלה בפיו מסייע לקדש גם המעשה

שכבר נרצתה מחשבתו הטהורה, ומעתה שוב יוכל לעשות המצוה בהתלהבות כשאיפתו. ועל דבר זה כתבה תורתנו (להלן ל' ג) 'איש כי ידור נדר וגו' ככל היוצא מפיו יעשה', כפי שביאר **השפת אמת** (מטות תרל"ט ד"ה במדרש ונשבעת) להבין מדוע כתבה תורה 'ככל' בכ' הדמיון, היה לה לומר 'כל היוצא מפיו יעשה'. אלא כותב השפת אמת יסוד גדול, וכאמור, כי להגיע לדרגה שהאדם יעשה באותה ההתלהבות שהיתה לו בתחילה כמעט ואין אפשרות זאת, והלא 'אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו' (ע"ז ג), לכן אמרה תורה 'ככל' - עשה קרוב ככל שתוכל להתלהבות שהיתה לך בראשונה.

הקבלה בדיבור פיו מועילה לשמר ההתלהבות

על כל אדם מוטל לעשות פעולות כדי לשמר עד כמה שניתן את ההתלהבות הראשונה שלא יבוא לבחית 'מצות אנשים מלומדה' (ישעיה כט יג), שעל כך מתאונן הנביא 'ען כי ניגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה'. ועל כך בא ציווי התורה (דברים כג) 'מוצא שפתך תשמור ועשית כאשר נדרת', ופירש **התפארת שלמה** (לשבועות ד"ה זכור) שמדרך העולם בשעת הנדר האדם נודר בחשק נמרץ ואחר כך מתקרב החשק, ולזה מעורר הכתוב 'ועשית כאשר נדרת', באותה התלהבות שהיתה בך בשעת הנדר, 'מוצא שפתך תשמור' להעלות בזכרוןך בשעת העשיה את החשק והרצון שהיו לך בשעת הנדר. שעל ידי שהאדם מקבל על עצמו בלב שלם לעבוד את ה' יתברך, הקבלה עצמה נותנת בו את הכוח להוציאה אל הפועל ולקיים מה שקיבל על עצמו, כמו שכתב **בשפת אמת** (כי תצא תרל"ח ד"ה מוצא) על הכתוב 'מוצא שפתך תשמור' שעל ידי כן 'ועשית כאשר נדרת', כי קבלת האדם עושה רושם לסייע בידו. - הנדר והקבלה של מצוה היא מסייע הרבה אל האדם, לכן איתא (נדרים ח.) שנשבעין לקיים המצוה שנאמר (תהלים קיט קו) 'נשבעתי ואקימנה', וכן מקבלין בני ישראל ב' פעמים בכל יום עול מלכותו יתברך, וקבלה זו מסייעת אל האדם (שפת אמת כי תצא תרמ"א ד"ה בפסוק מוצא הב').

המחשבות הטובות, כי הם מתקנות וגבוהות יותר מן המעשים, וזהו הרמז במה שאמרו חז"ל (קידושין מ.) מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, שהמעשה אינו מושלם ללא צירוף המחשבה שקדמה לו.

ובליקוטי מוהר"ן (תורה עב) כתב, שבתחילת התעוררות האדם לתשובה הוא זוכה להתעלות למעלה ממדרגתו ולהמית את יצרו הרע, אמנם אחר כך חוזר יצרו ומתגבר כנגדו ביתר שאת, כי עתה הוא גדול מבתחילה, והרי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, ולכן נצרך לתוספת התגברות כנגד היצר המתחדש עליו.

אם כן מהי העצה להינצל מקטרוג היצר. יעשה כסדר הזה, לפני קיום המצוה יקבל על עצמו בדחילו ורחימו לקיים המצוה במסירות נפש, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, וייחשב (קידושין מ.), ויחשב לו כאילו קיים את המצוה בשלימות כרצונו, ועל ידי זה נחלש כוח היצר ואינו יכול למנוע מקיום המצוה, אחרי

והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרימו לה'. ראשית ערסתכם חלה תרימו תרימו כתרומת גרן כן תרימו אתה. מראשית ערסתכם תתנו לה' תרימו לדתתיכם (טו יט-כא). ראשית דברינו נקדים להתבונן, מפני מה הוא הדבר, שבעת שמתעורר האדם לעשות מצוה הרי שהוא מלא התלהבות והשתוקקות לקיים אותה כהוגן בכל דקדוקיה וכוונותיה, אך כשמתחיל לקיים את המצוה בפועל נחלשת התלהבותו ואינה עולה בידו כרצונו, כי מדרך הטבע ככל שחולף הזמן מתמעטת ההתלהבות כמצות אנשים מלומדה. אולם ביאור העניין כפי שביארוהו צדיקי אמת ע"ה, כאשר מעורר האדם את הרצון אין מבחין בכך אלא הקב"ה, התלהבות זו שמורה היא מן המקטרגים ועולה לרצון, אבל כשמקיים את המצוה במעשה מתגלה הדבר ליצר הרע, או אז מתעורר כנגד האדם להסיח דעתו ולהפריע לו בקיום המצוה.

ומטעם זה נותן הקב"ה שכר מיוחד על

מילתא דפליאה

הטעם שדבר שבקדושה בפני עשרה מישראל נלמד מעדתו של קרח ומעדת המרגלים

עד מתי לעדה הרעה הזאת וגו' (יד, כז).

כל חטאי דור המדבר שנזכרו בתורה הם בבחינת 'דקה מן הדקה', ורק לגודל מעלתם נחשבו לחטאים, ולכן אין לתמוה האיך דור דעה שעמדו רגליהם על הר סיני ושמעו מפי הגבורה עשרת הדברות, ירדו כל כך ממדרגתם ונכשלו בכל האמור עליהם, כי רק לפי רוממות מעלתם נחשב להם פגם באותם העניינים.

בוזה פירש הרה"ק רבי מנדל מרימנוב ע"ה מה שאנו מוצאים שכל עניין דבר שבקדושה בפני עשרה מישראל נלמד מעדתו של קרח ומעדת המרגלים [ראה בגמרא (מגילה כג): כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, מאי משמע, דתני רבי חייא איתא תוך - תוך, כתיב הכא (ויקרא כב לב) 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וכתיב התם (במדבר טז כא) 'הבדלו מתוך העדה', ואתיא 'עדה - עדה', דכתיב התם (שם יד כז) 'עד מתי לעדה הרעה הזאת', מה להלן עשרה אף כאן עשרה], אף שלכאורה היו באותה שעה במדרגה נמוכה ביותר, מכל מקום דוקא מאותם הכתובים נלמד מעלת עדה שבישראל להזכיר בתוכה דבר שבקדושה, כי בודאי גם באותה שעה היו במדרגה גדולה, ורק לפי מעלתם נחשב להם לחטא ועוון.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מצות ציצית מקיפה את האדם במצוות

תעשה שבתורה). וכן איתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סג): 'אנכי' ולא יהיה לך' וכו' ודא איהו דאמרן דבתריויהו תליין פקודין דעשה ולא תעשה (-'אנכי' ולא יהיה לך' וכו' וזהו שאמרו שבשניהם תלויים מצוות עשה ולא תעשה).

כמו מצות סוכה שצל הסוכה רומז לשמות הקדושים הוי"ה ואדני" שעולים בגימטריה 'סוכה', ובישיבת סוכה זוכים לישיב בצל השמות הקדושים, אבל עוד רמז יש בשבתנו בהיקף דפנות הסוכה להישמר משרי האומות שלא יוכלו להרע לנו. וכעין זה גם מצות ארבעה מינים, שהלולב ומיניו רומזים לד' אותיות שם הוי"ה [כמבואר בבית יוסף (או"ח סי' תרנא) בשם הריקאנטי (פר' אמור כג מ). ולפיכך מנענעים בהם לארבע רוחות העולם ולמעלה ולמטה, כדי להמליכו וליחדו במעלה ומטה ובארבע רוחות], ומאידך בכוח מצות סוכה זוכים להבריה רוחות רעות וטללים רעים כדאיתא בגמרא (סוכה לז):

כוונת הלב בשמירת כל המצוות

וכן על זה הדרך במצוות ציצית ותפילין יש לצרף את הכוונה אל המעשה, לקבל עול מלכות שמים שלמה, כי התפילין אות על יחודו יתברך ועל יכולתו, שהוא לבדו הוציאנו ממצרים ועשה בהם כרצונו [כמו שכתב בטור (או"ח סי' כה): ויכוין בהנחתן שצונו המקום להניח ארבע פרשיות אלו שיש בהן יחוד שמו ויציא מצרים, על הזרוע כנגד הלב ועל הראש כנגד המוח, כדי שנזכור יציאת מצרים על ידי נסים ונפלאות שעשה עמנו, שהם מורים על יחודו שהוא יחיד בעולמו, ואשר לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו], וכן הציצית בארבע כנפותינו מזכירים לנו את מלכותו יתברך בכל פינה שאנו פונים, כי מנין הכריכות עולים כמנין שמו הגדול [כמו שכתב בבית יוסף (או"ח סי' יא): ראיתי שנוהגים לכוון באויר ראשון שבע כריכות ובשני תשע ובשלישי אחת עשרה וברביעי שלש עשרה, שעולים כל הכריכות ארבעים כמנין ה' אחד שעולה ל"ט, ועם השם עולה ארבעים], וכן בקיום כל מצוות התורה יכוון ליבו לקבל עליו מלכות שמים, ובפרשיות מן כל העבירות יש להתבונן שבכך ניצלים אנו מכוחות הסטרא אחרא המבקשים להחטיאנו.

עלול הוא להימשך לבסוף אחרי המעשים הגרועים עד שיתהפך לבבו לרצות בהם בעצמו. ומאידך גיסא מי שיש דעות ותכונות רעות, עצתו היא שיכפה את עצמו לעסוק במצוות ובמעשים טובים, וישים כל חפצו ורצונו לעסוק במעשים טובים ומתוקנים ובזה ירגיל את נפשו לדרך הישר, עד שיזכה לקנות לעצמו טבע טוב ומשובח.

שלמות המצוות במעשה ובמחשבה

אחר שראינו מהי תכלית מעשה המצוות, נדרוש נא מהי תכליתה של מחשבת המצוה. כתב בבאר מים חיים (פסוק כא) שרמ"ח מצוות עשה יש בהם מעשה ומחשבה, המעשה הוא חיצוני כמו גולם שאין בו חיות, והמחשבה היא הפנימיות כמו הנשמה המחיה את הגוף, וכשהאדם מקיים את מעשה המצוה במחשבה נכונה וכוונה ראויה הרי הוא ממשיך חיות פנימית לגוף המעשה, ובזה נשלמת המצוה בשלמות הראויה לה. כמו שכתב בליקוטי תורה להאריז"ל (עקב): המצוה יש לה גוף דהיינו בחינת המעשה, ויש לה נשמה דהיינו הכוונה שאדם מכין בה לעשותה כתקונה, ואם נעשה בלא כונה הצריכה תהיה כגוף בלא נשמה.

תכלית המצוות לקבל מלכות ולהינצל מן החיצונים

ועוד הוסיף לבאר בספרו **סידורו של שבת** (ח"א שורש ז ענף א) את ענין הכוונה הראויה בקיום המצוות, שכל מצוה כוללת בתוכה כוח להגביר את הרוחניות מחד גיסא ולהחליש את הסטרא אחרא מאידך גיסא, ועל דרך דאיתא (מכות כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, וטעם הדבר כי כל שאר המצוות באים בעבור אנכי ולא יהיה, לסייע בידנו לקבל עול מלכות שמים ולהצילנו מן החיצונים [ועל דרך דאיתא בזוהר הקדוש (יתרו צא): תריסר פקודין עלאין דכלילן רל"ו פקודין אחרנין דאינון ברזא דאנכי כללא דזכור (-"ב מצוות עליונות הכוללות עוד רל"ו מצוות אחרות שהם בסוד 'אנכי' שהם בכלל מצות 'זכור'). ועוד איתא שם: 'לא יהיה לך' רזא ד'שמור' בתלת מאה ושתי' וחמש פקודי אורייתא (-'לא יהיה לך' סוד מצות 'שמור' בשס"ה מצוות לא

וראייתם אתם וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם ולא תתורו וגו'. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלהיכם (טו לט-מ). מצוות ה' הם הכח שניתן לאדם שלא לתור אחרי לבבו ואחרי עיניו, וזהו גם מה שאמרו חז"ל (מנחות מג:): כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, כי מאחר שהוא מוקף במצוות בכל שעה, חזקה על כוח המצוות שיפעלו בו פעולתם וישיבו אותו למוטב, ומתוך שדעתו נתונה בכל שעה אחרי המצוות המקיפות אותו, בודאי תהיה יראת ה' נקבעת בלבבו לבלתי יבוא לידי חטא (ספר החינוך (מצוה טז), עיין שם באורך).

תכלית המצוות למשוך טבע האדם לרצון ה'

בביאור כוח המצוות להשפיע על כל תהלוכות הנפש, אמרו חז"ל (מכות כג:): רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כי טבע האדם להימשך בדעותיו אחרי מעשיו, ואפילו אם יהיו דעותיו ומידותיו גרועות מעצם תולדתו, מכל מקום על ידי שירבה לעסוק במצוות ה' יעלה בידו להיטיב את תכונות נפשו, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות, ומשום כך סידרה התורה ריבוי מצוות בכל מעשי האדם, כדי שיהיו לו תמיד הזדמנויות להיזכר מרצון ה' ולעסוק תמיד במצוותיו.

ולא רק הפעולות ממשיכות אחריהם את הלבבות, אלא גם הדיבור כוחו יפה להטות את הלב אחריו, כמו שכתוב (דברים ל יד) 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו', הקדים הפסוק את הפה קודם הלב, כי בכוח הפה להטות אחריו את הלב, על ידי דיבורים טובים בתורה ובתפילה אפשר להמשיך גם הלב שיהיו בו רצונות לקדושה.

גדול כח המעשים למשוך ח"ו גם לדברים שאינם טובים ועל כן יש להיזהר בהם

ומטעם זה ראוי לאדם להתרחק מאוד ממעשים רעים אפילו אם הם נעשים בדרך היתר, ויתרחק מחברת אנשים ריקים שדעתם קלה והם עסוקים בליצנות וריקנות, ואפילו אם אינו עוסק באותם המעשים אלא מחוסר ברירה, בכל זאת

על כל אחד מוטל לגלות חלקו בתורה

אותה מתחילה כדי שאחר כך בנקל תוכל לקבל וללמוד התורה, אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך לא היה תועלת בבריאותו כלל, כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאווה, כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחילה בקדושה בא המלאך וסטרו על פיו ומשכחו. אך אף על פי כן נשאר הרושם שנרשם בו בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה, וצריך האדם לעבוד בכל כוחו והתאמצותו לעורר את הרושם הנרשם בו לבוא אל המעלה שהיה בו קודם בריאתו כמו שהיה במחצבתו מתחת כסא הכבוד, עד כאן לשון קדשו.

מלמדים כל אחד קודם שנולד את חלקו בתורה השייך לשורש נשמתו

ומהלימוד שלומד האדם עם המלאך קודם שנולד מקבל כל אחד את חלקו המיוחד עבורו בתורה, שאין אחר יכול לחדש מלבדו, כמו שכתב בסיום ספר מעלות התורה לרבי אברהם אחיו של הגאון מוילנא ע"ה בשם אחיו, על פי מה שכתב האלשיך, על מה שאנו אומרים 'ותן חלקנו בתורתך', לפי שכל הנשמות עמדו על הר סיני וקיבלו כל אחד חלקו בתורה, וזה שכתוב בגמרא (מגילה ו:): 'יגעתי ומצאתי תאמין', 'מצאתי' דייקא, כאדם המוצא אבדתו, לפי שהוא חלקו, ולפי זה אילו לא היו מלמדים אותו כשהיה במעי אמו, איך היה יכול להגיע על ידי יגיעתו, ואם לא היה שוכח לא היה צריך ליגע, ואם כן בטל שכר ועונש, ולכן מלמדים אותו חלק תורתו במעי אמו, וזה נקרא 'כל התורה', רצה לומר מה שנוגע לחלק נשמתו, ובצאתו לאויר העולם הוא נשכח ממנו, ואחר כך על ידי יגיעתו יכול למצוא אבדתו.

ובזה מבאר את דברי הגמרא בתלמוד ירושלמי (ברכות פ"א ה"ב), ואמר רבי יוחנן, הלמד שלא לעשות נוח לו אילו נהפכה שליתו על פניו ולא יצא לעולם. כי אם יצא לעולם בשביל הלימוד בלבד ללא שמקיים בפועל, לא היה צריך לצאת לאויר העולם, שהרי גם במעי אמו למד כל חלקו, אבל המקיים, משלים כונת הבריאה, וזה לא היה יכול לקיים התורה בעודו במעי אמו הגם שלמדה.

וכיון שכל נשמה קיבלה חלקה בתורה מהר סיני מחויב כל אחד לזכור בכל יום מעמד הר סיני, ככתוב (דברים ו יב) 'השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב וגו'. ועוד דרשו בו צדיקים שזה הנאמר 'עולת תמיד העשויה בהר סיני' שבכל עת שרוצה להתעלות יזכור אותה העלייה שהיתה לו בהר סיני.

כל אחד מקבל חלק בתורה קודם שנולד

מלבד החלק שיש לכל אחד ממתן תורה מקבל כל אחד חלק בתורה בפרטות קודם שיצא לאויר העולם, וכמו שאמרו בגמרא (נדה ל:): למה הולד דומה במעי אמו וכו', ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר (איוב כט ג) 'בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך', ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה, ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים וכו', ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו', וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה. עד כאן לשון הגמרא. ויש לנו להבין לשם מה מלמדים אותו כל התורה אם אחר כך משכחים ממנו את כל מה שלמד.

לכל אחד נשאר רושם קדושה ממה שלימדו המלאך קודם שנולד

אלא כתב הנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה משוך): ונראה לי שמתחילה הנשמה ששוכנת תחת כסא הכבוד ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נבראת כידוע, וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כולה, כי אילולי זה לא היה באפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותיו וההכרחי ללמדו כל התורה שעל ידה יכול לשבר כח ותאוות הגוף. ועוד אם לא היו מלמדין אותו לא היה באפשרי לקבל וללמוד אחר כך את התורה, לכן מלמדין

רבי דוסתאי ברבי ינאי משום רבי מאיר אומר, כל השוכח דבר אחד ממשנתו, מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו. (אבות פ"ג, מ"ח). בביאור אמרם 'ממשנתו' כתב החיד"א בפירושו חסדי אבות במשנתנו: אפשר לומר במה שידוע כי כל אחד קיבל חלקו בתורה בסיני, ואם הוא ירא שמים הוא המוציא לאור אשר קיבלה נשמתו, והחידוש ההוא אין אחר יכול לחדשו כי הוא חלקו. ואם זכה וחדש החידוש ההוא אשר קיבלה נשמתו והוציאו לאור, ואחר זה שכוח מעיקרו, זו רעה חולה, שהחידוש ההוא אין חכם אחר יכול לחדשו. וזה שאמר 'כל השוכח דבר אחד ממשנתו דייקא, מהשייך לשורש נשמתו, ושכחו, מתחייב בנפשו. עד כאן לשונו. ולכן מצינו שהאחרונים מחדשים לפעמים דברים שלא נזכרו בדברי הראשונים, מכיון שחידושי התורה שייכים לחכמים מדורות האחרונים ורק הם יכולים לחדש אותם.

כל עוד לא חידשה הנשמה את חלקה - אין ה' מגלה אותה לצדיקים מלבד משה

הדברים מבוארים היטב בדברי זקינו של החיד"א הלא הוא הרב חסד לאברהם ע"ה (מעין ב נהר כא): התורה ונשמתן של ישראל ענין אחד הוא ובחינותיהן שוה וכו', ובכל נשמה ונשמה יש לה בחינה ידוע בתורה שאי אפשר שתתגלה על ידי זולתו, אלא אותה הנשמה תגלה אותם הסודות, ובעוד שאותה הנשמה לא גילה אותם הסודות אין הקדוש ברוך הוא מגלה אותם לצדיקים כלל, זולתי למשה רבינו ע"ה שאפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש בתורה נאמר למשה, אלא שלא ניתן לו רשות לגלותו כלל, וזהו 'בכל ביתי נאמן הוא'. והיינו דאמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו עליו השלום אליעזר בני מטה, עקיבא בני כץ אומר, רצונו לומר, דהיינו אותה הנשמה ראוי לגלות לו כך וכך בתורה, אמנם אל שאר הצדיקים שאינן במדרגת משה רבינו עליו השלום ודאי אין הקדוש ברוך הוא מגלה להם סודות שעדיין לא גילה הצדיק, אלא אותם שגילה כבר ואומר אותה בשם אומרו.

חסד לאברהם
ראדאמסק

חסד לאברהם
ר"א מקאליסק

יסוד האמונה

סידורו של שבת

ערבי נחל

ישמח משה

תניא

זכרון ואת

שארית ישראל

תפארת שלמה

יסוד העבודה

מגן אברהם

דברי יחזקאל

פרי צדיק

צדקת הצדיק

דגל מחנה אפרים

עמוד העבודה

באר מים חיים

יושר דברי אמת

מנחם ציון

אוהב ישראל

מאור ושמש

זרע קודש

בת עין

אור לשמים

בני יששכר

אוצר בעל שם טוב

תולדות יעקב יוסף

נועם אלימלך

מגורת זהב החדש

מאור עינים

אור המאיר

עבודת ישראל

קדושת לוי

חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.

Call 718-407-2479 or email otzarprine@gmail.com